

RAAP-RAPPORT 5516

Waardering polders in Woerden en Oudewater

Cultuurhistorisch onderzoek

Archeologie | Cultuurhistorie | Erfgoed

Colofon

Opdrachtgever: Gemeente Woerden

Titel: Waardering polders in Woerden en Oudewater; cultuurhistorisch onderzoek

Versie: 09-12-2022

Auteur: Annemarie Kuijt

Authorisatie: Marcel IJsselstijn

Projectcode: WOPS

Bestandsnaam: RAAPrap_5516_WOPS_20221209

ISSN: 0925-6229

RAAP

Leeuwenveldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

Telefoon: 0294-491 500

E-mail: raap@raap.nl

Website: www.raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2022

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

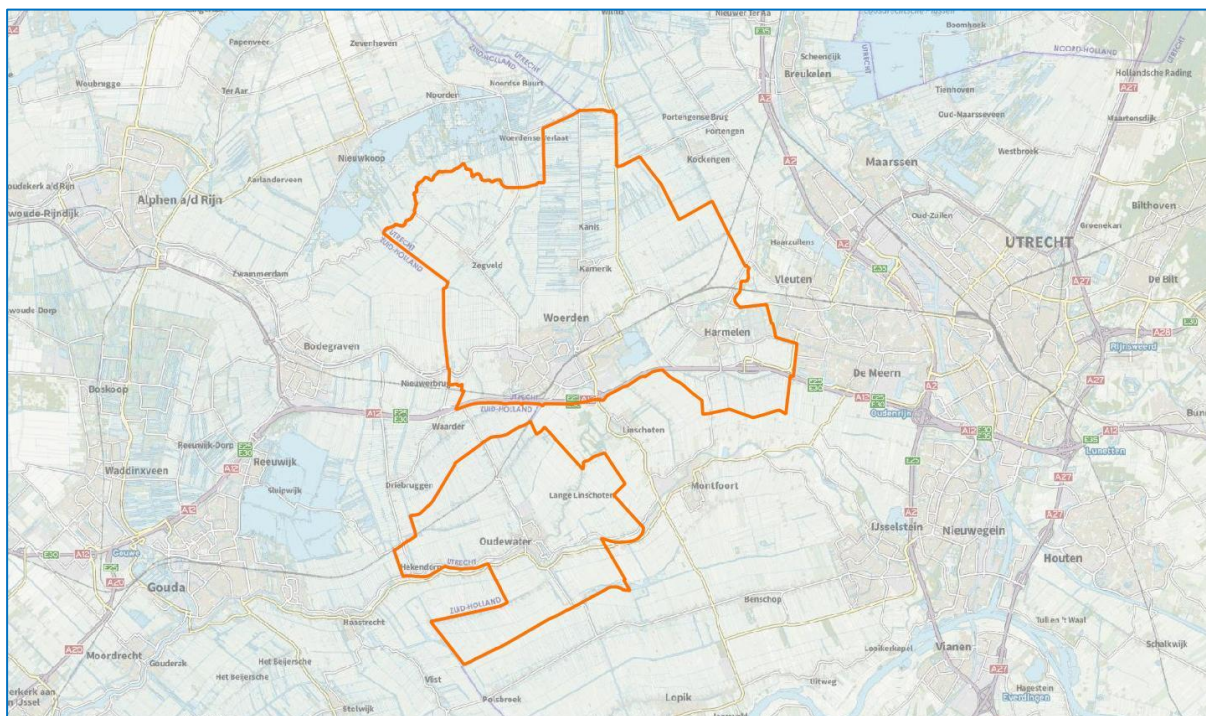
Inhoud

Inhoud.....	3
1 Inleiding	4
2 Verantwoording systematiek	5
3 Waardering polders	10

1 Inleiding

In oktober-november 2021 heeft RAAP van 26 polders in de gemeentes Woerden en Oudewater een beknopte cultuurhistorische beschrijving en waardering gemaakt. In verband met het afwegingskader grootschalige duurzame energie wordt de lokale duurzame energieopwekking door middel van windmolens en zonnepanelen in de polders rondom Woerden en Oudewater voorbereid. Voor de landschappelijke inpassing hiervan was een inventarisatie van de cultuurhistorische waarden van de polders rondom Woerden en Oudewater vereist om de gemeentes in de toekomst in staat te stellen te beargumenteren welke polders voor deze ingrepen in aanmerking komen en welke polders zodanige kwaliteiten bezitten dat deze onaangetaast dienen te blijven.

De beschrijvingen en waarderingen kunnen worden opgenomen in de Cultuurhistorische Waardenkaarten van Woerden en Oudewater¹ en daarmee uiteraard ook voor andere doeleinden ingezet worden. Voor de beoordeling van de polders is een beoordelingssystematiek vastgesteld. Deze wordt in hoofdstuk 2 toegelicht.

Afb. 1. Ligging van het onderzoeksgebied: Gemeente Woerden (boven) en gemeente Oudewater (onder).

¹ Haartsen, A., B. Olde Meierink e.a. 2017. Cultuurhistorische Waardenkaart van de Gemeente Oudewater. Lantschapsstudies 141. Haften en Haartsen, A., B. Olde Meierink e.a. 2017. Cultuurhistorische Waardenkaart van de Gemeente Woerden. Lantschapsstudies 142. Haften.

2 Verantwoording systematiek

De beschrijvingen en waarderingen zijn gemaakt op basis van een beknopt bureauonderzoek in combinatie met veldwerk. Het veldwerk heeft plaatsgevonden in oktober 2021. Hierbij zijn alle polders bezocht en gefotografeerd. Het bureauonderzoek bestond uit een combinatie van literatuur- en kaartonderzoek. De belangrijkste geraadpleegde kaarten waren de polderkaarten die grotendeels in de periode 1860-1865 zijn gemaakt en topografische kaarten (ca. 1850-nu). De geraadpleegde literatuur bestond uit de volgende titels.

Blijdenstijn, R., 2005. *Tastbare tijd: cultuurhistorische atlas van de provincie Utrecht*. Amsterdam

Borger, Guus J., Paul H.C. Vesters, 1996. *Cultuurhistorie in het Groene Hart: een overzicht en een waarderingskaart*. Amsterdam.

Es, J. van, 2009. *Grenswater: geschiedenis van het Groot-Waterschap van Woerden 1226-1995*. Utrecht

Es, J. van, S. van Ginkel-Meester, 2000. *Woerden: geschiedenis en architectuur*. Monumenten-inventarisatie Provincie Utrecht 24. Zeist

Haartsen, A., B. Olde Meierink e.a. 2017. *Cultuurhistorische Waardenkaart van de Gemeente Oudewater*. Lantschapsstudies 141. Haften

Haartsen, A., B. Olde Meierink e.a. 2017. *Cultuurhistorische Waardenkaart van de Gemeente Woerden*. Lantschapsstudies 142. Haften

Steenhuis, M., Meurs, P. e.a. *Het Groene Hart 2021. Landschapsbiografie en cultuurhistorische waardering*. Rapport 459.

Ook zijn enkele websites geraadpleegd. Dit waren:

Algemeen Hoogtebestand Nederland www.ahn.archisonline

Cultuurhistorische Atlas van de Provincie Utrecht <https://utrecht.maps.arcgis.com/>

Atlas Landschappelijk Groen Erfgoed Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed
<https://rce.webgispublisher.nl/Viewer.aspx?map=groen%5Ferfgoed#>

Regionaal Historisch Centrum Rijnstreek www.rhrijnstreek.nl

2.1.1 Waardering

Voor de cultuurhistorische waardering van de polders is gebruik gemaakt van de lijst met criteria die eerder door Bureau Lantschap voor de gemeentes Woerden en Oudewater is samengesteld ten behoeve van de cultuurhistorische kaarten. Ten behoeve van deze rapportage is alleen de achterliggende systematiek door RAAP (in overleg met de opdrachtgever) opgesteld. Deze is grotendeels ontleend aan de *Handreiking Cultuurhistorie in m.e.r. en MKBA*² en is aangevuld met de eigen werkwijze van RAAP.

De waardering maakt onderscheid tussen drie kwaliteiten. Bij elke kwaliteit hoort een aantal beoordelingscriteria.

² Ruijgrok, E.C.M. (projectleider), D.J.F. Bel, 2008. *Handreiking cultuurhistorie in m.e.r. en MKBA*. Deventer/Wageningen/Amersfoort.

De kwaliteiten en criteria waarop de polders zijn getoetst, zijn:

- Belevingswaarde met als criteria herkenbaarheid en herinneringswaarde;
- Intrinsieke waarde met als criteria zeldzaamheid, kenmerkendheid, gaafheid en aanwezigheid van landschapsarchitectonische kwaliteiten;
- Contextuele waarde met als criteria samenhang, structurerende werking, gaafheid omgeving en informatiewaarde.

Op basis van de resultaten is vervolgens per polder een totaalwaardering gemaakt met als mogelijke uitkomsten 'laag', 'middel' of 'hoog'.

In onderstaande tabel worden bij alle genoemde waarderingscriteria de parameters vermeld die bepalen of en in hoeverre aan de criteria voldaan is. Voor de gaafheidcriteria is het midden van de 19^e eeuw als uitgangspunt genomen, de periode waarin de provinciale polderkaarten en de Topografische en Militaire Kaart zijn gemaakt. Na die tijd hebben allerlei moderne ontwikkelingen, zoals de industrialisatie en verstedelijking, op veel plekken ingrijpende gevolgen gehad voor het Nederlandse landschap.

Kwaliteit	Waarderingscriteria	Parameters
Belevingswaarde	Herkenbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> • afleesbaarheid landschapselementen, patronen, functies • afwisselendheid (diversiteit aan elementen)
	Herinneringswaarde	<ul style="list-style-type: none"> • verbondenheid met historische gebeurtenis of persoon • relatie met de Oude Hollandse Waterlinie
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	<ul style="list-style-type: none"> • het aantal vergelijkbare gave polders uit dezelfde periode op landelijke schaal
	Kenmerkendheid	<ul style="list-style-type: none"> • mate waarin de polder kenmerkend of karakteristiek is binnen de regio
	Gaafheid	<ul style="list-style-type: none"> • verandering van de topografische structuur • verandering van de verticale elementen (bos, bebouwing) • mate waarin oorspronkelijk karakter behouden is (authenticiteit)
	Landschapsarchitectuur	<ul style="list-style-type: none"> • aanwezigheid van kwalitatief hoogwaardige en in goede staat verkerende ingrepen door (landschaps)architect
Contextuele waarde	Samenhang	<ul style="list-style-type: none"> • samenhang: mate waarin de polder of elementen daarvan onderdeel vormt/vormen van een grotere eenheid • waarde vanwege aanwezigheid bijzondere bebouwing (boerderijen, molens, sluisen, bruggen), landschappelijke fenomenen of andere elementen.
	Structurerende werking	<ul style="list-style-type: none"> • mate waarin de polder de vormgeving en inrichting van de omgeving heeft bepaald
	Gaafheid omgeving	<ul style="list-style-type: none"> • verandering van de directe omgeving van de polder
	Informatiewaarde	<ul style="list-style-type: none"> • zeggingskracht / verhalend vermogen van de polder, betekenis voor de wetenschap en lokale historie • mate waarin het element de sporen toont van zijn ontwikkeling

Per waarderingscriterium wordt een score van 1, 2 of 3 toegekend. Hierbij staat 1 voor de waarde 'laag'; 2 voor de waarde 'middel'; 3 voor de waarde 'hoog'. Vervolgens wordt per kwaliteit een eindscore bepaald. In onderstaande tabel wordt dit uitgelegd.

Kwaliteit: Belevingswaarde

Herkenbaarheid (a)	Herinneringswaarde b)
1	1
2	2
3	3
Score (a) + Score (b)	
= Eindscore	

Eindscore	Belevingswaarde
2 – 3	Laag
4	Middel
5 – 6	Hoog

Kwaliteit: Intrinsieke waarde

Zeldzaamheid (a)	Kenmerkendheid (b)	Gaafheid (c)	Landschaps- architectuur (d)	
1	1	1	1	
2	2	2	2	
3	3	3	3	
Score (a) + Score (b) + Score (c) + Score (d)				= Eindscore

Eindscore	Intrinsieke waarde
4 – 6	Laag
7 – 9	Middel
10 – 12	Hoog

Kwaliteit: Contextuele waarde

Samenhang (a)	Structurerende werking (b)	Gaafheid omgeving (c)	Informatiewaarde (d)	
1	1	1	1	
2	2	2	2	
3	3	3	3	
Score (a) + Score (b) + Score (c) + Score (d)				= Eindscore

Eindscore	Contextuele waarde
4 – 6	Laag
7 – 9	Middel
10 – 12	Hoog

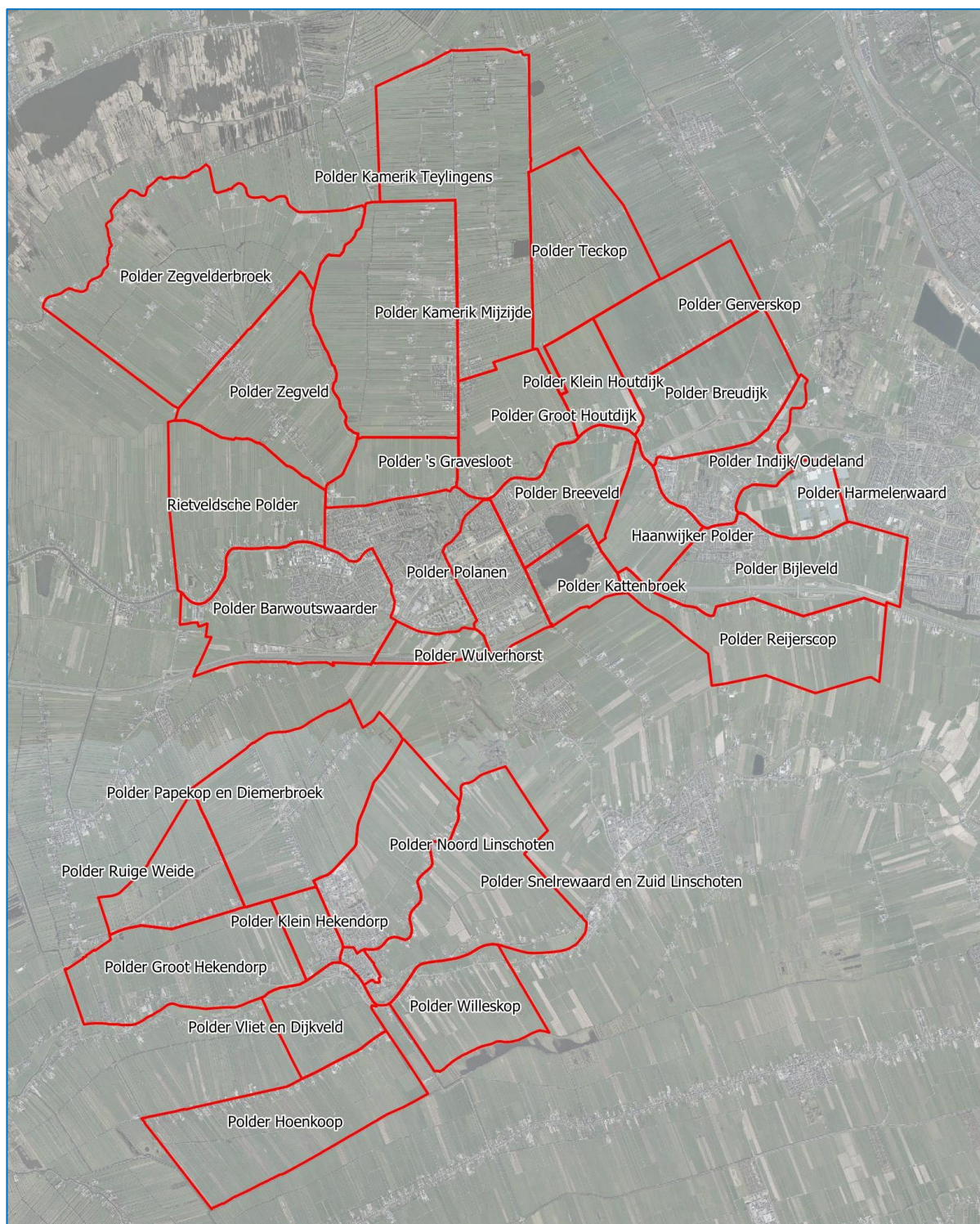
Om tot een totaalwaarde van elke polder te komen worden de drie kwaliteiten (belevingswaarde, intrinsieke waarde en contextuele waarde) gewogen. Onderstaande tabel geeft weer hoe de totaalwaardering tot stand komt.

Totaalwaarde

Kwaliteiten			
Belevingswaarde (a)	Intrinsieke waarde (b)	Contextuele waarde (c)	
1 (laag)	1 (laag)	1 (laag)	
2 (middel)	2 (middel)	2 (middel)	
3 (hoog)	3 (hoog)	3 (hoog)	
Score (a) x 100% + Score (b) x 100% + Score (c) x 100%			= Totaalscore

Totaalscore	Totaalwaarde
3 – 4	Laag
5 – 7	Middel
8 – 9	Hoog

3 Waardering polders

Afb. 2. Overzicht van de beschreven en gewaardeerde polders.

Polder Zegvelderbroek

Toelichting

Aan het achtervoegsel -broek is af te leiden dat de polder Zegvelderbroek (gemeente Woerden) voorheen een moerasgebied was (broekland). De polder behoorde tot het gebied Miland, dat in de 12e eeuw onder gezag van de Utrechtse bisschop volgens het copeprincipe is ontgonnen met opstreckende verkavelingen. De Zegvelderbroek is ontgonnen vanuit de Meije en valt uiteen in de Lagebroek en de Hogebroek. De Lagebroek heeft een kenmerkende waaierverkaveling en een gekromd bebouwingslint. Van de oorspronkelijke insteekwegen naar de boerderijen van dit lint resteert nog het Branderpad. De Hogebroek heeft een strokenverkaveling. De polder watert via de historische Slimmenwetering via een recent gemaal af op de Grecht. Vervoer vond in deze polder van oorsprong vooral plaats over het water. Mede vanwege de

Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	middel
	Herinneringswaarde	middel
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	hoog
	Kenmerkendheid	hoog
	Gaafheid	middel
	(landschaps)architectuur	nvt
Contextuele waarde	Samenhang	hoog
	Structurerende werking	middel
	Gaafheid omgeving	middel
	Informatiewaarde	hoog
Totaalwaardering		hoog

slechte bereikbaarheid is de polder in 1958-1965 ruilverkaveld. Daarbij zijn onder meer de Rondweg en de Dwarsweg (met nieuw bewoningslint) aangelegd. Het dorp Zegveld heeft in de 20e eeuw enige verdichting en groei doorgemaakt ten koste van het polderland van Zegvelderbroek. De polder ligt in een inundatieveld van de Oude Hollandse Waterlinie (OHW)

Waardering

Zegvelderbroek heeft een hoge erfgoedwaarde vanwege:

- de gemiddelde belevingswaarde. Ondanks de ruilverkaveling zijn de topografische structuur en de agrarische functie nog goed herkenbaar. De polder ligt in een inundatieveld van de OHW (herinneringswaarde).
- de hoge intrinsieke waarde. Het (deels waaivormige) verkavelingspatroon met halverwege het boerderijlint is zeldzaam. De polder is als middeleeuwse veenontginning zeer karakteristiek voor de regio. De gaafheid is beperkt verminderd vanwege de ruilverkaveling en naoorlogse bebouwing.
- de hoge contextuele waarde. Hoewel het (vermoedelijk) een restontginning betreft is de polder van waarde als onderdeel van het grootste aaneengesloten complex veenontginningen in Nederland. De randen zijn gaaf en cultuurhistorisch waardevol (Meije). De polder heeft dankzij het bijzondere verkavelingspatroon een hoge mate van historische zeggingskracht (informatiewaarde).

Luchtfoto met daarop aangegeven de contouren van de polder.

Polder Zegveld

Toelichting

De in de 12e of 13e eeuwse ontgonnen polder Zegveld heeft ruwweg de vorm van een driehoek. De zijden ervan worden gevormd worden door de Rietveldse kade (de grens met de ontginningen van Rietveld en De Bree), de Broekerwetering/Haakwetering (de grens met de Polder Zegveldebroek) en de Oude Meije/Grecht (de grens met Kamerik-Mijzijde). Waar de ontginningsbasis van het gebied lag, is niet geheel duidelijk. Mogelijk vormde de Zegveldse Wetering de basis, die vanuit het zuiden zou zijn gegraven waarbij aan weerszijden de kavels en sloten vrijwel loodrecht op de ontginningsas werden aangelegd. Een andere mogelijkheid is dat de ontginning vanaf de Oude Meije geschiedde. Langs de Zegveldsewetering heeft zich in elk geval een bebouwingslint ontwikkeld, aan de ten westen ervan gelegen Hoofdweg. Rond de kerk heeft verdichting plaatsgevonden en zijn delen van de Zegveldsewetering gedempt. Na het invoeren

Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	hoog
	Herinneringswaarde	middel
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	hoog
	Kenmerkendheid	hoog
	Gaafheid	hoog
	(landschaps)architectuur	nvt
Contextuele waarde	Samenhang	hoog
	Structurerende werking	hoog
	Gaafheid omgeving	middel
	Informatiewaarde	hoog
Totaalwaardering		hoog

van de molenbemaling stond aan het zuidelijke punt van de wetering een (inmiddels verdwenen) molen die het overtollige water uit de polder uitmaalde op de Grecht. In het noorden van de polder liggen enkele kronkelende sloten die de vroegere loop van de Oude Meije aangeven. Dit riviertje werd in 1494 gekanaliseerd bij aanleg van de Grecht. Hierbij kwamen enkele delen van de polder Kamerik Mijzijde aan de westzijde van het kanaal te liggen (de Kamerikse Nessen). Dankzij de verspreide bosjes in deze boezemlanden valt de Grecht duidelijk op in het landschap en ook de Rietveldse Kade is dankzij zijn beplanting goed herkenbaar.

Zegveld heeft een hoge erfgoedwaarde vanwege:

- de hoge belevingswaarde. De topografische structuur en de agrarische functie zijn nog zeer goed afleesbaar. Er is sprake van herinneringswaarde vanwege de betekenis voor de OHW.
- de hoge intrinsieke waarde. Als middeleeuwse veenontginning is sprake van een zeldzaam gebied, zeer kenmerkend voor de omgeving en van een hoge mate van gaafheid.
- de hoge contextuele waarde: De polder is van waarde als onderdeel van het grootste aaneengesloten complex veenontginningen in Nederland. De randen zijn gaaf en cultuurhistorisch waardevol. De polder heeft door zijn vorm en inrichting een hoge mate van historische zeggingskracht (informatiewaarde).

Luchtfoto met daarop aangegeven de contouren van de polder.

Polder Kamerik-Mijzijde

Toelichting

Kamerik-Mijzijde (gemeente Woerden) behoorde tot het gebied Miland, dat in de 12e eeuw onder gezag van de Utrechtse bisschop volgens het copeprincipe is ontgonnen met opstreckende verkavelingen. Kamerik-Mijzijde wordt gescheiden van Kamerik-Teylingens door een dubbel bebouwingslint langs een zeer oude centrale watergang, de Kamerikse Wetering. Kamerik-Mijzijde is een bijzondere polder door de ten opzichte van de ontginningsbasis verschoven boerderijlinten. Deze liggen op ca. 1250 meter afstand (zes voorling, de standaardlengte van een copeontginning) van de Oude Meije/Grecht. Aangenomen wordt dat de ontginning bij dit water is gestart en dat de boerderijen na de eerste ontginning naar het kaveleinde zijn verplaatst. De boerderijen zijn daarna middels lange insteekwegen verbonden met de Kamerikse Wetering.

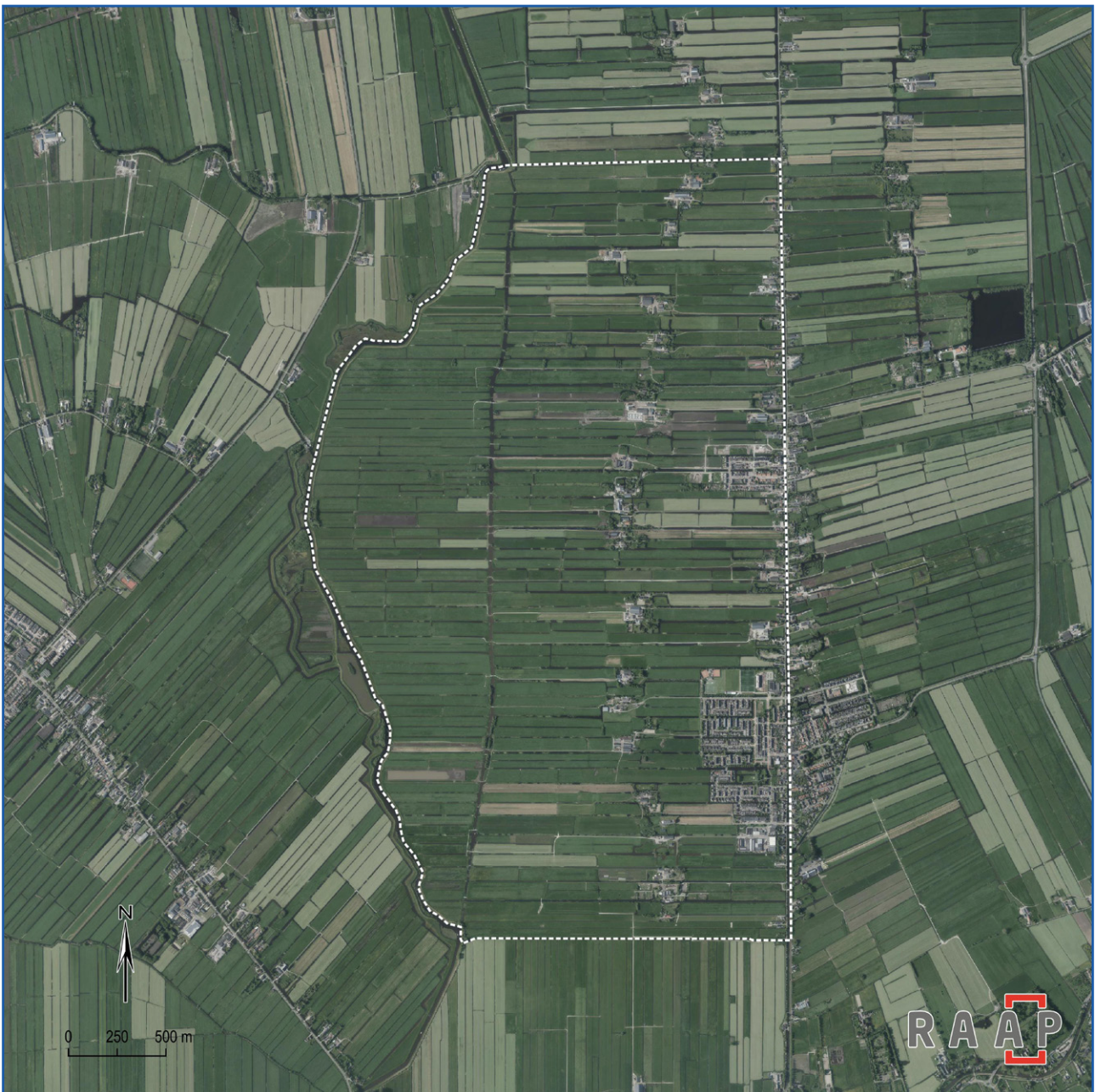
Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	hoog
	Herinneringswaarde	middel
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	hoog
	Kenmerkendheid	hoog
	Gaafheid	middel
	(landschaps)architectuur	nvt
Contextuele waarde	Samenhang	hoog
	Structurerende werking	hoog
	Gaafheid omgeving	hoog
	Informatiewaarde	hoog
Totaalwaardering		hoog

Vanaf 1850 ontwikkelde zich het grotendeels katholieke buurtschap Kanis aan de oostkant van de polder. Bij de naoorlogse uitbreiding van het dorp Kamerik bleven de oorspronkelijke kavelstructuren redelijk goed gehandhaafd. Kamerik-Mijzijde ligt in een inundatieveld van de Oude Hollandse Waterlinie (OHW).

Kamerik-Mijzijde heeft een hoge erfgoedwaarde vanwege:

- de hoge belevingswaarde. De topografische structuur en de agrarische functie zijn nog zeer goed afleesbaar. De polder ligt in een inundatieveld van de OHW (herinneringswaarde).
- de hoge intrinsieke waarde. Het betreft een redelijk gave middeleeuwse zesvoering cope-ontginning, zeldzaam vanwege de verschoven boerderijlinten en zeer kenmerkend voor de omgeving.
- de hoge contextuele waarde. De polder is van waarde als onderdeel van het grootste aaneengesloten complex veenontginningen in Nederland. De omgeving is zeer gaaf. De polder heeft door zijn vorm en inrichting (o.a. verschoven boerderijlinten) een hoge mate van historische zeggingskracht (informatiewaarde).

Luchtfoto met daarop aangegeven de contouren van de polder.

Polder Kamerik-Teylingens

Toelichting

Kamerik-Teylingens (gemeente Woerden) is niet vanuit de Meije, maar vanuit oostelijke richting (de Vecht) ontgonnen. Kamerik-Teylingens wordt gescheiden van Kamerik-Mijzijde door een dubbel bebouwingslint langs een zeer oude centrale watergang, de Kamerikse wetering. De afstand tussen deze watergang en de achtergrens (Zwarte Dijk, nu N212) is 1300 meter, om en nabij de standaard lengte van een zesvooring copeontginning. In het zuidelijk deel van de polder lopen de sloten evenwijdig aan twee zijkades, het oude Meentpad en het Oortjespad. In dit deel staan de boerderijen langs de centrale wetering. Ten noorden daarvan lopen de sloten haaks op de wetering en ligt het boerderijlint naar achteren verschoven, wat deze polder zeer bijzonder maakt. De boerderijen zijn middels insteekwegen verbonden met de Kamerikse

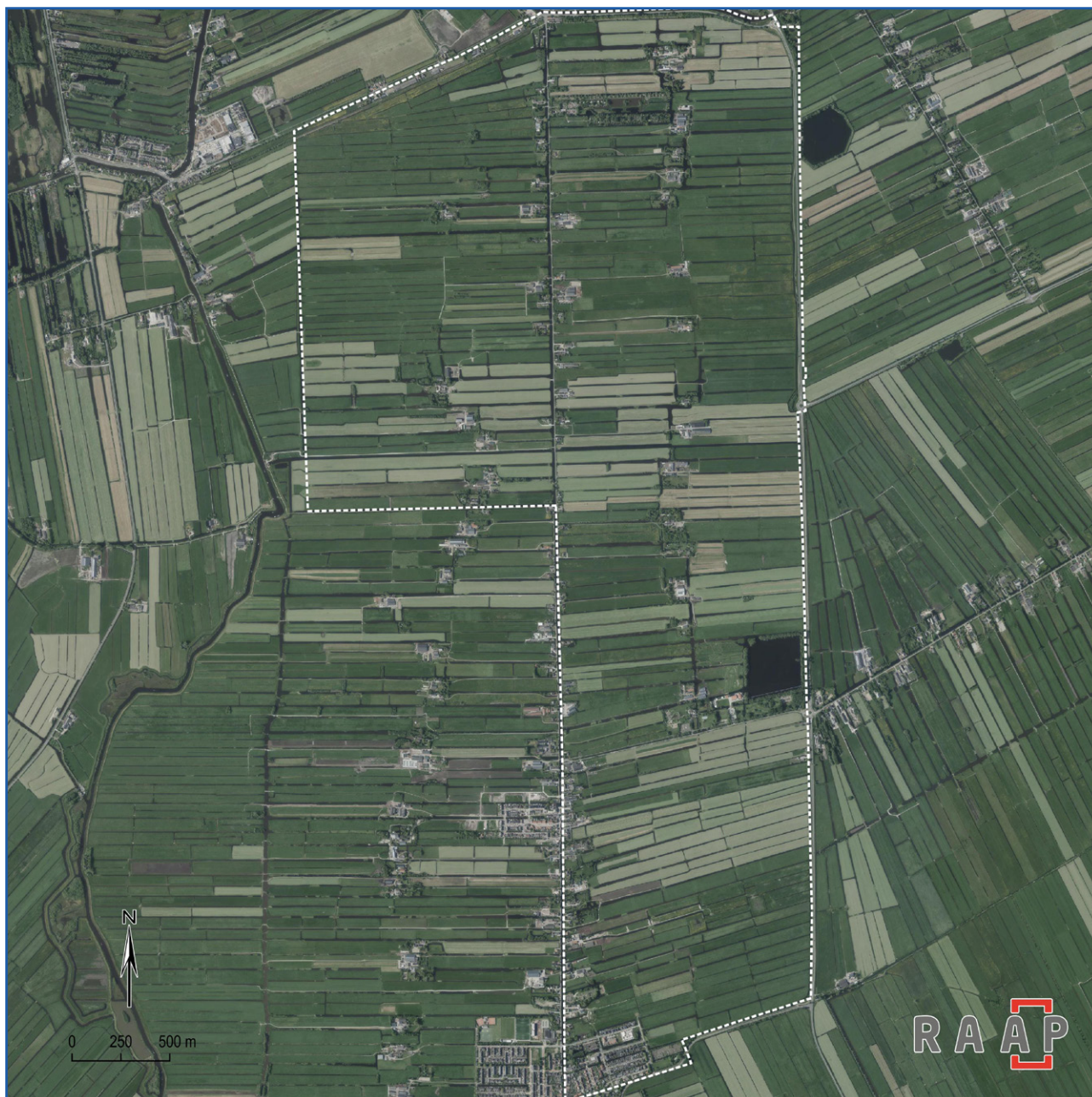
Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	hoog
	Herinneringswaarde	middel
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	hoog
	Kenmerkendheid	hoog
	Gaafheid	middel
	(landschaps)architectuur	nvt
Contextuele waarde	Samenhang	hoog
	Structurerende werking	middel
	Gaafheid omgeving	middel
	Informatiewaarde	hoog
Totaalwaardering		hoog

Wetering. Vanaf 1850 ontwikkelde zich het grotendeels katholieke buurtschap Kanis aan de oostkant van de polder. Bij de naoorlogse uitbreiding van het dorp Kamerik bleven de oorspronkelijke kavelstructuren redelijk goed gehandhaafd. De polder heeft tegenwoordig ook een recreatiefunctie (vakantiepark Berkenhoeve en Buitenplaats Kameryck met voormalige zandwinplas). Kamerik-Teylingens ligt in een inundatieveld van de Oude Hollandse Waterlinie (OHW).

Kamerik-Teylingens heeft een hoge erfgoedwaarde vanwege:

- de hoge belevingswaarde. De topografische structuur en de agrarische functie zijn nog zeer goed afleesbaar. De polder ligt in een inundatieveld van de OHW (herinneringswaarde).
- de hoge intrinsieke waarde. Het betreft een redelijk gave middeleeuwse zesvoorige cope-ontginning, zeldzaam vanwege de verschoven boerderijlinten en zeer kenmerkend voor de omgeving.
- de hoge contextuele waarde. De polder is van waarde als onderdeel van het grootste aaneengesloten complex veenontginningen in Nederland. De gaafheid van de omgeving is door aanleg van de N212 beperkt verminderd. De polder heeft door zijn vorm en inrichting (o.a. verschoven boerderijlinten) een hoge mate van historische zeggingskracht (informatiewaarde).

Luchtfoto met daarop aangegeven de contouren van de polder.

Polder Breeveld

Toelichting

De polder Breeveld (gemeente Woerden) is ontgonnen vanaf de Oude Rijn. Langs de Oude Rijn liep in de Romeinse tijd de Limes, de noordgrens van het Romeinse rijk. Het noordoostelijk deel van de polder ligt hoog op een brede stroomrug. Waarschijnlijk lag de Romeinse Limesweg op de grens met de lagere komgrond. Het westelijk deel van de polder heeft een regelmatige strokenverkaveling met een lengte die gebruikelijk is voor cope-ontginningen (ca. 1250 meter). Dit deel is ontgonnen onder Utrechts gezag maar al in 1281 in handen van de Hollandse graaf gekomen. Het oostelijk deel volgt de loop van de rivier en heeft dientengevolge een gerende verkaveling. De nog maar matig herkenbare Potterskade was de achtergrens van de polder. Vanaf de 16e eeuw werd de polder via de Breeveldsewetering met een molen ontwaterd, later

Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	basis
	Herinneringswaarde	middel
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	middel
	Kenmerkendheid	middel
	Gaafheid	basis
	(landschaps)architectuur	nvt
Contextuele waarde	Samenhang	middel
	Structurerende werking	basis
	Gaafheid omgeving	basis
	Informatiewaarde	middel
Totaalwaardering		basis

omgebouwd tot (niet meer functionerend) gemaal. Delen van Breeveld zijn verdwenen door de verstedelijking vanuit Woerden aan de west- en zuidwestkant. Dwars door de polder loopt de spoorlijn naar Utrecht/ Amsterdam. De openheid van het landschap is door deze ontwikkelingen verstoord. Breeveld ligt in een inundatieveld van de Oude Hollandse Waterlinie (OHW).

Breeveld heeft een basis erfgoedwaarde vanwege:

- de basis belevingswaarde. De topografische structuur en de agrarische functie zijn matig afleesbaar door verstedelijking en moderne infrastructuur. Er is wel sprake van herinneringswaarde omdat de polder in een inundatieveld van de OHW ligt en het tracé van de Limes er doorheen loopt.
- de gemiddelde intrinsieke waarde. Het betreft een in gaafheid aangetast, doch redelijk zeldzame middeleeuwse stroomrugontginning (deels cope-ontginning), redelijk kenmerkend voor de omgeving;
- de basis contextuele waarde. Er is sprake van samenhang met het cultuurhistorisch waardevolle bebouwingslint langs de Rijn. De structurerende werking en gaafheid van de omgeving hebben een basiswaarde. De polder is in informatief opzicht interessant vanwege de relatie met de Limes en de OHW.

Luchtfoto met daarop aangegeven de contouren van de polder.

Polder Haanwijk

Toelichting

Haanwijk (gemeente Woerden) is vermoedelijk in de 12e eeuw ontgonnen vanaf de zuidoever van de Oude Rijn, waar zich nog altijd een waardevol bebouwingslint bevindt. Langs de Oude Rijn liep in de Romeinse tijd de Limes, de verdedigbare noordgrens van het Romeinse rijk. Haanwijk is een copeontginning die onder gezag van de Utrechtse bisschop is uitgevoerd. De polder heeft een iets diepere kavellengte dan gebruikelijk (1300m). De achtergrens van de ontginning loopt parallel aan de basis (de rivier de Rijn). De polder Haanwijk waterde via de Haanwijkse Molenvliet en de Haanwijkse poldermolen af op de Oude Rijn. Zowel het oude gemaal als de Molenvliet hebben hun functie verloren. De kades aan weerszijden van de polder (waaronder de Hollandse kade, die het water vanuit de polders Bijleveld en Rijerscop tegenhield) zijn nog redelijk goed herkenbaar, hoewel de aanleg van de A12 en N419 wel voor enige verstoring hebben gezorgd.

Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	middel
	Herinneringswaarde	middel
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	hoog
	Kenmerkendheid	hoog
	Gaafheid	middel
	(landschaps)architectuur	nvt
Contextuele waarde	Samenhang	middel
	Structureerende werking	middel
	Gaafheid omgeving	basis
	Informatiewaarde	middel
Totaalwaardering		middel

Haanwijk ligt in een inundatieveld Oude Hollandse Waterlinie (OHW).

Haanwijk heeft een gemiddelde erfgoedwaarde vanwege:

- de gemiddelde belevingswaarde. De herkenbaarheid van de topografische structuur is dankzij de moderne infrastructuur iets verminderd. De polder ligt in een inundatieveld van de OHW en het tracé van de Limes loopt er doorheen (herinneringswaarde).
- de hoge intrinsieke waarde. Dit betreft een redelijk gave polder, die als cope-ontginning een hoge mate van zeldzaamheid en kenmerkendheid voor de omgeving vertegenwoordigt.
- de gemiddelde contextuele waarde. Er is sprake van samenhang met het cultuurhistorisch waardevolle bebouwingslint langs de Rijn. De structurerende werking en gaafheid van de omgeving zijn gemiddeld. De polder heeft een gemiddelde informatiewaarde vanwege de relatie met de Limes en de OHW.

Luchtfoto met daarop aangegeven de contouren van de polder.

Polder Bijleveld

Toelichting

De polder Bijleveld is volgens het cope-principe ontgonnen vanaf de Oude Rijn onder regie van de Utrechtse bisschop, met de gebruikelijke perceelsdiepte van ca. 1250 meter. Binnen de grenzen van de gemeente Woerden ligt ook het westelijk deel van de polder Veldhuizen. De Hellevliet scheidt deze de beide polders van elkaar. De achtergrens van de polder wordt gevormd Rijerscopse wetering. Aannemelijk is dat Bijleveld en Veldhuizen uit de 11e-12e eeuw dateren en dat ten zuiden ervan gelegen ontginningsblokken, waaronder Rijerscop, iets later zijn ontgonnen. Het parallel leggen van de achtergrenzen aan de ontginningsbasis leidde tot het tweemaal kopiëren van de loop van de Rijn, dat tot een nog altijd herkenbaar landschappelijk patroon leidde. Een deel van de voorweteringen van Bijleveld-Rijerscop is later opgegaan in de Leidsche Rijn, een (scheepvaart)kanaal dat werd gegraven vanwege de verzanding van de oude Rijnloop.

Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	basis
	Herinneringswaarde	middel
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	hoog
	Kenmerkendheid	hoog
	Gaafheid	basis
	(landschaps)architectuur	nvt
Contextuele waarde	Samenhang	hoog
	Structurerende werking	hoog
	Gaafheid omgeving	basis
	Informatiewaarde	middel
Totaalwaardering		middel

Bijleveld is ook de naam van een 23 kilometer lang afwateringskanaal dat vanaf 1413 werd aangelegd om het water uit de polders Bijleveld en Reijerscop naar de Amstel af te voeren, omdat de polders het water nergens anders kwijt konden. Bijleveld is deels bebouwd vanuit Harmelen en wordt doorsneden door de A12 en de bijbehorende parallelweg en toe- en afritten. Met name aan de zuidkant van de snelweg is de historisch gegroeide structuur en de visuele samenhang tussen de nederzettinglinten en het daarachter gelegen open gebied goed bewaard gebleven. De polder ligt gedeeltelijk in een inundatieveld van de Oude Hollandse waterlinie (OHW).

Bijleveld heeft een gemiddelde erfgoedwaarde vanwege:

- de gemiddelde belevingswaarde. De afleesbaarheid van de topografische structuur is dankzij de bebouwing en moderne infrastructuur behoorlijk verminderd. Er is sprake van herinneringswaarde vanwege de betekenis voor de OHW.
- de gemiddelde intrinsieke waarde. De zeldzaamheid en kenmerkendheid van de cope-ontginning met een achterkade die de loop van de rivier volgt zijn hoog, maar de gaafheid is behoorlijk verminderd;
- de gemiddelde contextuele waarde. Er is sprake van samenhang met het bebouwingslint langs de Rijn. De structurerende werking is hoog vanwege de relatie met de ontginning en vorm van Rijerscop. De gaafheid van de omgeving is wisselend. Er is sprake van informatiewaarde vanwege de betekenis voor de OHW en het 15e eeuwse afwateringskanaal Bijleveld.

Luchtfoto met daarop aangegeven de contouren van de polder.

Polder Reijerscop

Het Utrechts Archief / Goosen, D.C. / CC-BY-4.0

Toelichting

De polder Reijerscop is volgens het cope-principe ontgonnen vanaf de zuidelijke achtergrens van de polders Bijleveld en Veldhuizen, de Reijerscopse Wetering. Aangenomen wordt dat de polder na de 12e eeuw is ontgonnen en dat een zekere Reijer of Reijnardus hiervan de hoofdontginning was. De percelen kregen een voor cope-ontginningen gebruikelijke perceelsdiepte van ca. 1250 meter. Op deze afstand is de achtergrens van de polder uitgezet, de Oude Wetering, die de grens vormt met de polder Mastwijk en Achthoven. Het bewoningslint ontwikkelde zich langs de weg die aan de zuidkant van de Reijerscopse Wetering ligt. Het uiterste westen van de polder heeft niet de afmetingen van een cope-ontginning. Dit is een zogeheten blokland, een restgebiedje dat overbleef nadat de ontginningen van Haanwijk en Cattenbroek hun achtergrens al hadden bepaald. Dit deel van Reijerscop wordt nu doorsneden door de A12.

Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	hoog
	Herinneringswaarde	middel
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	hoog
	Kenmerkendheid	hoog
	Gaafheid	middel
	(landschaps)architectuur	nvt
Contextuele waarde	Samenhang	hoog
	Structurerende werking	hoog
	Gaafheid omgeving	middel
	Informatiewaarde	middel
totaal		hoog

Omdat de voor- en achtergrenzen van Reijerscop de loop van de Rijn volgen, is er sprake van een duidelijk herkenbaar landschappelijk patroon. Tijdens WOII lag er in Reijerscop een Duits schijnvliegveld, dat de aandacht van het vliegveld bij Soesterberg moest afleiden. De polder ligt gedeeltelijk in een inundatieveld van de Oude Hollandse Waterlinie (OHW).

Reijerscop heeft een hoge erfgoedwaarde vanwege:

- de hoge belevingswaarde. De herkenbaarheid van de topografische structuur en het agrarisch grondgebruik zijn nog zeer goed. Er is sprake van herinneringswaarde vanwege de betekenis voor de OHW.
- de hoge intrinsieke waarde. De zeldzaamheid en kenmerkendheid van de cope-ontginning, met een voor- en achterkade die de loop van de rivier volgt, zijn hoog. De gaafheid is iets verminderd door de A12.
- de hoge contextuele waarde. Er is sprake van een waardevolle samenhang met het agrarisch lint aan de noordzijde. De structurerende werking is hoog vanwege de betekenis voor de ontginning en vorm van de ten noorden- en zuiden ervan gelegen polders. De gaafheid van de omgeving is gemiddeld; er is sprake van informatiewaarde vanwege de betekenis voor de OHW.

Luchtfoto met daarop aangegeven de contouren van de polder.

Polder Barwoutswaarder

Toelichting

De polder Barwoutswaarder (gemeente Woerden) bestaat uit een verzameling onregelmatige ontginningsblokken: Barwoutswaarder, Bekenes, Bulwijk, Kromrijk en het Waarder Oosteinde. Van deze blokken zijn de oostelijke bebouwd en in het zuiden is het Oosteinde doorsneden door de spoorlijn en snelweg A12. Barwoutswaarder, Bekenes, Bulwijk en Kromwijk zijn tussen de 10e en 12e eeuw ontgonnen vanuit de Oude Rijn onder gezag van de Hollandse graaf. Uit de naam valt af te leiden dat Barwoutswaarder een 'beboste waard' is geweest. Het Waarder Oosteinde (12e eeuw) is ontgonnen vanuit het zuiden (de Oude Wetering). Langs de oude Rijn lag in de Romeinse tijd de Limes, de noordgrens van het Romeinse rijk. Bijzonder aan Barwoutswaarder is dat de boerderijen op enige afstand van de rivier staan, en dat ze door middel van lange rechte insteekwegen verbonden zijn met de Rijndijk. Dit fenomeen wordt verklaard door de aanzienlijke breedte van de rivieroeverwal en de landinwaarts gelegen overgang naar het veengebied. Door

Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	basis
	Herinneringswaarde	middel
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	hoog
	Kenmerkendheid	middel
	Gaafheid	middel
	(landschaps)architectuur	nvt
Contextuele waarde	Samenhang	middel
	Structurerende werking	basis
	Gaafheid omgeving	basis
	Informatiewaarde	middel
Totaalwaardering		basis

hier de boerderijen te situeren, waren de percelen in het lager gelegen veen gemakkelijker met een praam (vaartuig) bereikbaar. Waren de boerderijen langs de rivier gesitueerd, dan had er een diepe sloot door de hoger gelegen oeverwal gegraven moeten worden, die door het daar aanwezige zand snel zou dichtslibben. Daarom werden de molens ook landinwaarts gebouwd. In de 16e eeuw werd met de molenbemaling gestart via de Langewieker Molenvliet in het oosten en de Oosteinder Molenvliet in het westen. In de polder staan langs deze watergangen nog 3 gemalen waarvan de oudste uit 1881.

Deze polder heeft twee gezichten. Het westelijk deel is cultuurhistorische waardevol, maar als geheel krijgt de polder een basis erfgoedwaarde vanwege:

- de basis belevingswaarde. De afleesbaarheid van de topografische structuur en het agrarisch grondgebruik is aanzienlijk verminderd door verstedelijking en infrastructuur. Er is sprake van herinneringswaarde omdat een deel van het tracé van de Limes door de polder loopt.
- de gemiddelde intrinsieke waarde. Het westelijk deel met het halverwege gesitueerde boerderijlint vertegenwoordigt een relatief hoge zeldzaamheidswaarde. De kenmerkendheid en gaafheid zijn verminderd door de verstedelijking en infrastructuur.
- de basis contextuele waarde. Er is sprake van een waardevolle samenhang tussen rivier, polder en bebouwingslint, maar de structurerende werking van het gebied als geheel is beperkt, evenals de gaafheid van de omgeving. De polder heeft een gemiddelde informatiewaarde, onder andere vanwege de aanwezige gemalen en de boerderijplaatsen.

Luchtfoto met daarop aangegeven de contouren van de polder.

Polder Rietveld

Toelichting

De polder Rietveld (gemeente Woerden) beslaat de ontginningsblokken Rietveld en De Bree. De blokken zijn relatief vroeg (10e-11e eeuw) ontgonnen onder gezag van de Hollandse graaf. De ontginning vond plaats vanaf de Oude Rijn. Rietveld heeft een opstreckende verkaveling: in eerste instantie lag de achtergrens waarschijnlijk niet vast. Aangenomen wordt dat de positie van de Rietveldse Kade (precies tussen de ontginningen vanuit de Rijn en de Oude Meije gelegen) echter al vroeg na de aanvang van de ontginning is vastgelegd. De polder was in elk geval vanaf de 17e eeuw voorzien van molenbemaling die via de Middelwetering afwaterde op de Oude Rijn. Een molenplaats herinnert hier nog aan. De historisch gegroeide samenhang en de visuele relatie tussen het bewoningslint langs de Rijn (waarbij de boerderijen soms

Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	hoog
	Herinneringswaarde	middel
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	hoog
	Kenmerkendheid	hoog
	Gaafheid	middel
	(landschaps)architectuur	nvt
Contextuele waarde	Samenhang	hoog
	Structurerende werking	hoog
	Gaafheid omgeving	middel
	Informatiewaarde	middel
Totaalwaardering		hoog

enigszins landinwaarts liggen) en de daarachter gelegen open gebieden is goed herkenbaar gebleven. In het zuid-oostelijk deel van de polder is het lint enigszins verdicht. De polder ligt in een inundatieveld van de Oude Hollandse Waterlinie (OHW).

Rietveld heeft een hoge erfgoedwaarde vanwege:

- de hoge belevingswaarde. De topografische structuur en de agrarische functie zijn nog zeer goed afleesbaar. Er is sprake van herinneringswaarde vanwege de betekenis voor de OHW.
- de hoge intrinsieke waarde. Als middeleeuwse veenontginning met opstreckende verkaveling is er sprake van een polder van een hoge zeldzaamheid en kenmerkendheid en met redelijk hoge gaafheid.
- de hoge contextuele waarde. De polder is van waarde als onderdeel van het grootste aaneengesloten complex veenontginningen in Nederland. De randen zijn gaaf en cultuurhistorisch waardevol (Rietveldse kade en rivierdijk). De polder heeft door zijn vorm en inrichting een hoge mate van historische zeggingskracht (informatiewaarde).

Luchtfoto met daarop aangegeven de contouren van de polder.

Polder 's-Gravesloot

Toelichting

Polder 's-Gravesloot (gemeente Woerden) wordt als een restontginning beschouwd waarmee de agrarische inrichting van het gebied tussen Oudeland en Kamerik-Mijzijde werd voltooid. De polder heeft een regelmatige verkaveling met een vrij korte perceelsdiepte van ca. 1000 meter. De naam doet een Hollandse oorsprong vermoeden, maar de polder wordt toch gezien als een initiatief van de Utrechtse bisschop, dat uiterlijk in de 12e eeuw gereedkwam. De ontginning van 's Gravesloot geschiedde vanaf zuidelijke richting (de Rijn). De zuidgrens van de polder wordt bepaald door de gelijknamige weg die de landscheiding vormde tussen Oudeland en 's Gravesloot. Ten noorden van deze weg staan van oudsher de boerderijen waarvandaan het achtergelegen land werd bewerkt. Op de achtergrens van de polder lag de historische

Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	hoog
	Herinneringswaarde	middel
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	middel
	Kenmerkendheid	middel
	Gaafheid	hoog
	(landschaps)architectuur	nvt
Contextuele waarde	Samenhang	hoog
	Structurerende werking	hoog
	Gaafheid omgeving	middel
	Informatiewaarde	middel
Totaalwaardering		hoog

(nog maar matig herkenbare) Lignekade, tevens de zijkade van Kamerijk-Mijzijde. Aan de westzijde ligt de historische Kamerikse Wetering en een rijksmonumentaal stoomgemaal. De polder ligt in een inundatieveld van de Oude Hollandse Waterlinie (OHW).

's Gravesloot heeft een hoge erfgoedwaarde vanwege:

- de hoge belevingswaarde. De topografische structuur en de agrarische functie zijn nog zeer goed afleesbaar. Er is sprake van herinneringswaarde vanwege de betekenis voor de OHW.
- de gemiddelde intrinsieke waarde. Als middeleeuwse restontginning is sprake van een gemiddelde zeldzaamheid en kenmerkendheid. De gaafheid is hoog.
- de hoge contextuele waarde. Er is sprake van samenhang met o.a. het agrarisch lint, stoomgemaal en Kamerikse Wetering. De polder heeft een structurerende werking als duidelijke begrenzing voor de woonwijken ten noorden van Woerden. De randen zijn redelijk gaaf en cultuurhistorisch waardevol. De polder heeft door zijn vorm en inrichting een gemiddelde historische zeggingskracht (informatiewaarde).

Luchtfoto met daarop aangegeven de contouren van de polder.

Polder Groot Houtdijk (Teylingen)

Toelichting

Groot Houtdijk (Teylingen) (gemeente Woerden) is ontgonnen als Houtdijk in de 11e eeuw onder gezag van de Utrechtse bisschop. Ten behoeve hiervan is iets ten noorden van de Oude Rijn een nog altijd duidelijk herkenbare ontginningsbasis aangelegd met dezelfde naam als de ontginning. Daarvandaan zijn volgens het cope-principe percelen met een diepte van ca. 1300 meter uitgezet. Voor de uitwatering van Teckop werd de ontginning Houtdijk doorgegraven zodat de Teckopse wetering aangelegd kon worden. Daarna viel de polder in twee delen uiteen: Klein Houtdijk en Groot Houtdijk (of Teylingen). Groot Houtdijk werd waterstaatkundig een eenheid met de ontginning Kamerik. Op de grens tussen beide lag een brede, nog goed herkenbare, sloot, die na de invoering van de molenbemaling dienst deed als molenvliet. Onder Groot Houtdijk valt ook een deel van Geestdorp, een onregelmatige en vermoedelijk nog oudere ontginning langs de oever van de Rijn. De wetering Schinkel vormt hiervan de achtergrens. In de 17e-18e eeuw is in Geestdorp de bodem afgeticheld. Daarbij werd klei afgegraven ten behoeve van de baksteenfabricage. Nog steeds herkenbaar

Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	middel
	Herinneringswaarde	hoog
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	hoog
	Kenmerkendheid	hoog
	Gaafheid	middel
	(landschaps)architectuur	nvt
Contextuele waarde	Samenhang	middel
	Structurerende werking	middel
	Gaafheid omgeving	middel
	Informatiewaarde	hoog
Totaalwaardering		hoog

is het bos dat de familie Teylingens, eigenaar van de gronden, daarna liet aanplanten. In Geestdorp zijn ook de contouren van Fort Kruijin nog herkenbaar dat zijn oorsprong heeft in de 16e eeuwse Spaanse Schenkenschan. De polder ligt in een inundatieveld van de Oude Hollandse Waterlinie (OHW). Aan de noordwestzijde is na WOII een deel van de polder opgeofferd voor de groei van het dorp Kamerik. De Spruitweg aan de noordzijde van Groot Houtdijk heeft gedeeltelijk een oorsprong in het oudere Meentpad. De N212 (op de foto rechts) is een recente infrastructurele toevoeging.

Groot-Houtdijk heeft een hoge erfgoedwaarde vanwege:

- de hoge belevingswaarde. De herkenbaarheid van de topografische structuur is iets verminderd door de woningbouw en moderne infrastructuur maar de polder vertegenwoordigt een hoge herinneringswaarde vanwege de relatie met de OHW, het fort Kruijin, landgoederen en de kleiwinning.
- de hoge intrinsieke waarde. Als middeleeuwse veenontginning, onderdeel van het grootste aaneengesloten complex van copeontginningen in Nederland, is er sprake van een hoge zeldzaamheid en kenmerkendheid. De gaafheid is redelijk.
- de gemiddelde contextuele waarde. Er is sprake van samenhang met o.a. het agrarisch lint en de waterstructuur. De cultuurhistorisch waardevolle randen zijn redelijk gaaf; de polder heeft door zijn vorm en inrichting een hoge historische zeggingskracht (informatiewaarde).

Luchtfoto met daarop aangegeven de contouren van de polder.

Polder Klein Houtdijk

Toelichting

De polder Klein Houtdijk (gemeente Woerden) is ontgonnen als 'Houtdijk' in de 11e eeuw onder gezag van de Utrechtse bisschop. Ten behoeve hiervan is iets ten noorden van de Oude Rijn een nog altijd duidelijk herkenbare ontginningsbasis aangelegd met dezelfde naam als de ontginning. Op zo'n 1300 meter (zesvooring) landinwaarts lopen enkele 'schuine' sloten evenwijdig aan deze dijk. Dit wordt gezien als de oorspronkelijke achterkade van de ontginning. Bij de latere ontginning van Teckop (ten noorden van Klein Houtdijk) is deze achtergrens verplaatst naar de Hollandse Kade. Voor de uitwatering voor Teckop werd de ontginning Houtdijk doorgegraven zodat de Teckopse wetering aangelegd kon worden. Daarna viel de polder in twee delen uiteen: Klein Houtdijk en Groot Houtdijk (of Teylingen). Na de invoering van molenbemaling

Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	hoog
	Herinneringswaarde	middel
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	hoog
	Kenmerkendheid	hoog
	Gaafheid	hoog
	(landschaps)architectuur	nvt
Contextuele waarde	Samenhang	middel
	Structurerende werking	middel
	Gaafheid omgeving	hoog
	Informatiewaarde	middel
Totaalwaardering		hoog

werd Klein Houtdijk ontwaterd via de zuidelijk gelegen dwarswetering en de nog altijd bestaande molenvliet. De polder ligt in een inundatieveld van de Oude Hollandse Waterlinie (OHW).

Klein-Houtdijk heeft een hoge erfgoedwaarde vanwege:

- de hoge belevingswaarde. De herkenbaarheid van de topografische structuur en de agrarische functie zijn nog zeer goed. De polder vertegenwoordigt een gemiddelde herinneringswaarde vanwege de betekenis voor de OHW.
- de hoge intrinsieke waarde. Als middeleeuwse veenontginning met de structuur van een cope, onderdeel van het grootste aaneengesloten complex van copeontginningen in Nederland, is sprake van een hoge zeldzaamheid en kenmerkendheid. De gaafheid is zeer hoog.
- de gemiddelde contextuele waarde. De samenhang met o.a. de nog herkenbare achterwetering en waterstructuur en de gaafheid van de omgeving zijn zeer hoog. De structurerende werking en historische zeggingskracht zijn gemiddeld.

Luchtfoto met daarop aangegeven de contouren van de polder.

Polder Breudijk

Toelichting

De polder Breudijk (12e eeuw, gemeente Woerden) maakt onderdeel uit van het ontginninglandschap rond Kockengen, een schaakbordpatroon van regelmatige veenontginningsblokken. De polder hoort bij het grootste aaneengesloten complex van copeontginningen in Nederland, binnen Europa een uniek gebied. Deze relatief hoog gelegen polder is in de 12e eeuw ontgonnen onder Utrechts gezag vanaf de gelijknamige Breudijk. Deze dijk ligt op de oeverwal van de Rijn en vormde een aantrekkelijke vestigingslocatie. Vanaf hier zijn sloten in noordwestelijke richting gegraven. De sloten waterden van oorsprong op natuurlijk wijze af op de rivier, later is de Breudijkse Molenvliet (die door het midden van de polder loopt) aangelegd om de inklinkende veenbodem te ontwateren. De polder heeft een vrije opstrek tot de Gerverscopedijk. Deze achterkade van Breudijk vormde de ontginningsbasis van de achtergelegen ontginning Gerverskop. In het derde kwart van de 19e eeuw zijn de spoorlijnen Utrecht-Gouda en Harmelen-Breukelen door de polder

Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	basis
	Herinneringswaarde	middel
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	hoog
	Kenmerkendheid	hoog
	Gaafheid	basis
	(landschaps)architectuur	nvt
Contextuele waarde	Samenhang	hoog
	Structureerende werking	hoog
	Gaafheid omgeving	middel
	Informatiewaarde	middel
Totaalwaardering		middel

Breudijk aangelegd waardoor de polder in drie delen is geknipt. In de jaren 1960 is langs de Breudijkse Molenvliet de Wildveldseweg aangelegd waarna zich hier nieuwe boerderijen vestigden in het kader van de ruilverkaveling Harmelen-Kockengen (1959-1969). Aan de zuidwestkant van de polder ligt sinds de jaren tachtig een deel van bedrijventerrein Putkop. Aan de noordwestkant liepen voorheen twee watergangen (de Grootte Heicop en de Bijleveld), inmiddels gereduceerd tot poldersloten. Door de polder loopt een hoogspanningsleiding. De polder ligt in een inundatieveld van de Oude Hollandse Waterlinie (OHW).

Breudijk heeft een gemiddelde erfgoedwaarde vanwege:

- de basis belevingswaarde. De herkenbaarheid van de topografische structuur is verminderd door de aanleg van de spoorlijnen en door ruilverkaveling. De polder vertegenwoordigt een gemiddelde herinneringswaarde vanwege de betekenis voor de OHW.
- de gemiddelde intrinsieke waarde. Als middeleeuwse veenontginning is er sprake van een hoge zeldzaamheid en kenmerkendheid voor de omgeving; de gaafheid is echter aangetast.
- de hoge contextuele waarde. De polder is van waarde als onderdeel van het grootste aaneengesloten complex veenontginningen in Nederland. Er is sprake van een samenhang met o.a. de nog herkenbare achterkade, de Breudijkse molenvliet en het agrarisch lint langs de Breudijk. De informatiewaarde is gemiddeld.

Luchtfoto met daarop aangegeven de contouren van de polder.

Polder Gerverscop

Toelichting

De naam van deze polder verwijst rechtstreeks naar de toepassing van het copeprincipe. De polder Gerverscop (12e eeuw, gemeente Woerden) maakt onderdeel uit van het ontginninglandschap rond Kockengen, een schaakbordpatroon van regelmatige veenontginningsblokken. Gerverscop, uitgevoerd onder regie van de Utrechtse bisschop, wordt algemeen beschouwd als het schoolvoorbeeld van een copeontginning. De polder vormt een nagenoeg zuivere rechthoek van ca. 2,5 kilometer lang en ca. 1250 meter diep. De achterkade van de ontginning Breudijk (nu Gerverscopedijk) vormde de ontginningbasis. Langs deze kade werd een wetering aangelegd om het water af te voeren naar de Oude Rijn. Aan de noordzijde werden de boerderijen gesticht. Het aantal boerderijen is in de laatste eeuwen vrij constant gebleven. De moderne tijd manifesteert zich in de polder in de vorm van een hoogspanningsleiding. De

Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	hoog
	Herinneringswaarde	hoog
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	hoog
	Kenmerkendheid	hoog
	Gaafheid	middel
	(landschaps)architectuur	nvt
Contextuele waarde	Samenhang	hoog
	Structurerende werking	hoog
	Gaafheid omgeving	hoog
	Informatiewaarde	hoog
Totaalwaardering		hoog

polder ligt in een inundatieveld van de Oude Hollandse Waterlinie (OHW).

Gerverscop heeft een hoge erfgoedwaarde vanwege:

- de hoge belevingswaarde. De topografische structuur en de agrarische functie zijn nog zeer goed afleesbaar. De polder vertegenwoordigt een hoge herinneringswaarde vanwege de betekenis voor de OHW en vanwege zijn betekenis als 'schoolvoorbeeld' van een copeontginning.
- de hoge intrinsieke waarde. Als middeleeuwse copeontginning is sprake van een hoge zeldzaamheid en kenmerkendheid; de gaafheid is iets verminderd door de aanwezigheid van een hoogspanningsleiding met -masten.
- de hoge contextuele waarde: de polder is van waarde als onderdeel van het grootste aaneengesloten complex veenontginningen in Nederland. De randen, met o.a. het karakteristieke bewoningslint langs de Gerverscopsedijk, zijn gaaf en cultuurhistorisch waardevol; de polder heeft door zijn vorm en inrichting een hoge mate van historische zeggingskracht (informatiewaarde).

Luchtfoto met daarop aangegeven de contouren van de polder.

Polder Teckop

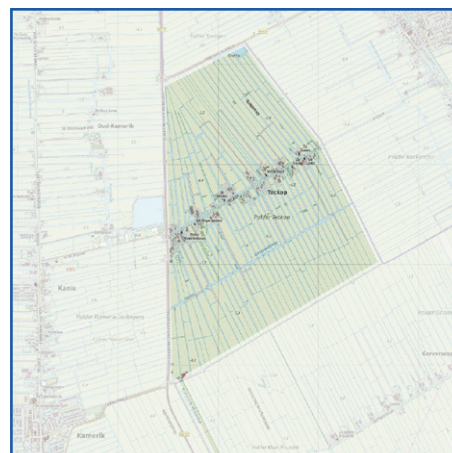
Toelichting

De naam van deze polder verwijst rechtstreeks naar de toepassing van het copeprincipe. Teckop (gemeente Woerden) maakt onderdeel uit van het ontginninglandschap rond Kockengen, een schaakbordpatroon van regelmatige veenontginningsblokken. Teckop is een restontginning. De polder, ontgonnen onder gezag van de Hollandse graaf, ligt ingeklemd tussen ontginningen vanuit verschillende richtingen en kwam hoogstwaarschijnlijk dan ook wat later tot stand (ca. 1200). In het oostelijke deel heeft de polder de standaard cope-diepte van 1250 meter. In het westen stuitten de ontginners op de Zwarte Dijk, de oostelijke begrenzing van de Polder Kamerik-Teylingens. Dit verklaart de gerende verkaveling in dit deel van Teckop. Voor de uitwatering van de polder werden de Voor- en Achterwetering gegraven, plus een wetering dwars

Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	hoog
	Herinneringswaarde	middel
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	hoog
	Kenmerkendheid	middel
	Gaafheid	hoog
	(landschaps)architectuur	nvt
Contextuele waarde	Samenhang	hoog
	Structurerende werking	middel
	Gaafheid omgeving	middel
	Informatiewaarde	hoog
Totaalwaardering		hoog

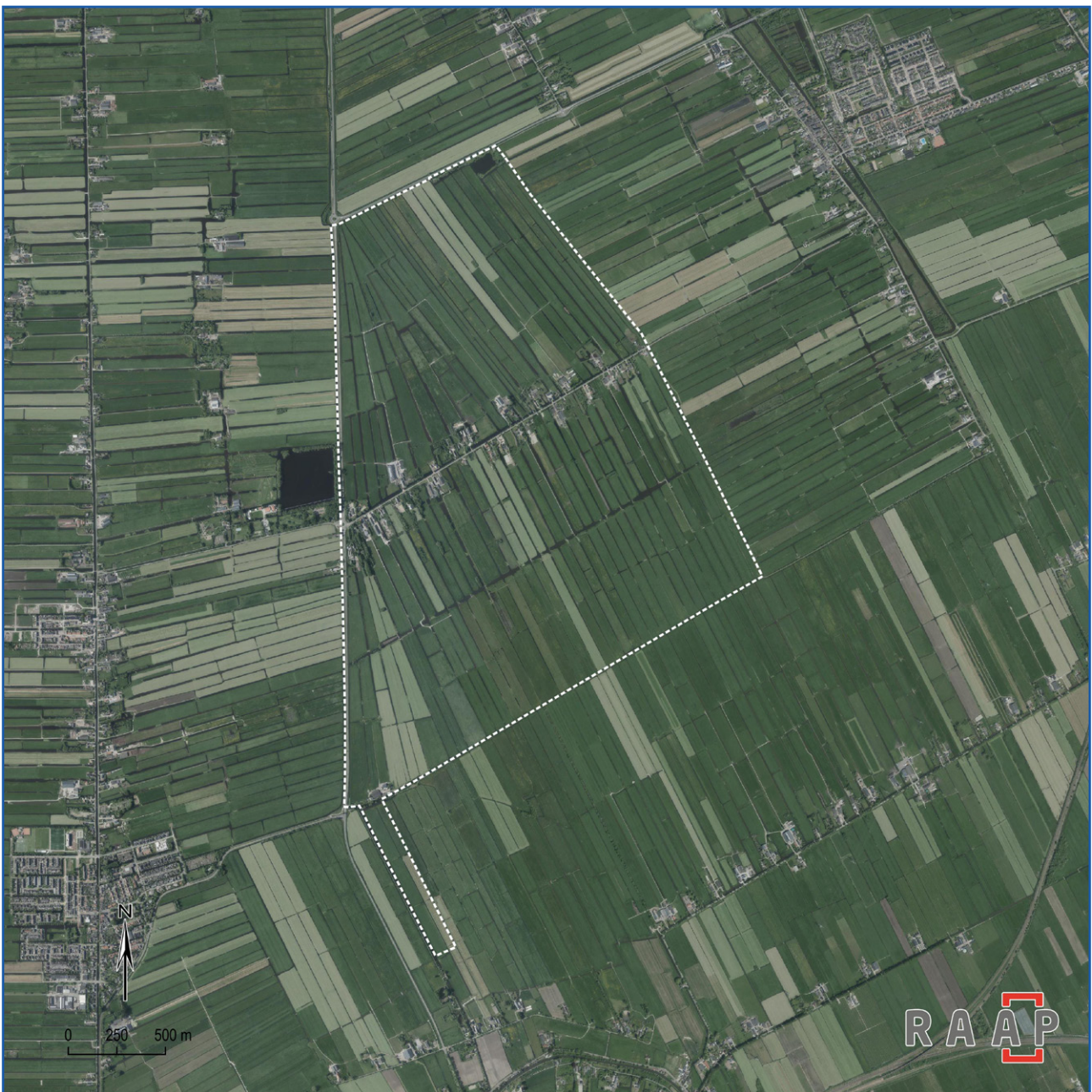
Locatie

door de ontginning Houtdijk (Teckopse Molenvliet) die het water in zuidelijke richting afvoerde. De polder ligt in een inundatieveld van de Oude Hollandse Waterlinie (OHW).

De polder heeft een hoge erfgoedwaarde vanwege:

- de hoge belevingswaarde. De herkenbaarheid van de topografische structuur en de agrarische functie is hoog. De polder vertegenwoordigt een gemiddelde herinneringswaarde vanwege de betekenis voor de OHW.
- de gemiddelde intrinsieke waarde. Als middeleeuwse cope- en restontginning is er sprake van een hoge zeldzaamheid met een gemiddelde kenmerkendheid voor de omgeving. De gaafheid is zeer hoog.
- de hoge contextuele waarde. De polder is van waarde als onderdeel van het grootste aaneengesloten complex veenontginningen in Nederland. Er is sprake van een samenhang met o.a. het agrarisch lint (Teckop). De gaafheid van de omgeving is iets verminderd door aanleg van de N212; de historische zeggingskracht is desondanks groot.

Luchtfoto met daarop aangegeven de contouren van de polder.

Polder Wulverhorst

Toelichting

Wulverhorst (gemeente Woerden) wordt gerekend tot de Linschoter ontginningen, die vanaf de 10e eeuw hun aanvang namen onder gezag van de Utrechtse bisschop. Onder Wulverhorst valt sinds de 20e eeuw een verzameling van verschillende grote en kleinere polders aan weerszijden van de Haardijk. De verkaveling van de ontginningsblokken die binnen de grenzen van Woerden vallen, werden uitgezet vanaf de Kromwijkerwetering. In de 18e eeuw vormden zij (delen van) de polders Kromwijk, Vlooswijk-Oostenrijk en Vlooswijk-Westenrijk. In de noordoosthoek wijkt de parcellering af; hier bevinden zich landschappelijke sporen van het middeleeuwse kasteel (later buitenplaats) Wulverhorst (nu boerderij). De snelweg A12 en bijbehorende toegangsweg (N240) hebben de bovengenoemde polders doorsneden. De snelweg opende in 1939 en is later verbreed.

Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	middel
	Herinneringswaarde	middel
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	middel
	Kenmerkendheid	basis
	Gaafheid	middel
	(landschaps)architectuur	middel
Contextuele waarde	Samenhang	middel
	Structurerende werking	middel
	Gaafheid omgeving	basis
	Informatiewaarde	basis
Totaalwaardering		middel

Het deel van de polder dat binnen de gemeentegrens van Woerden ligt, heeft een gemiddelde erfgoedwaarde vanwege:

- de gemiddelde belevingswaarde. De topografische structuur is nog afleesbaar, maar wel verminderd door de moderne infrastructuur. Het gebied vertegenwoordigt een gemiddelde herinneringswaarde vanwege de vroegere aanwezigheid van het kasteel Wulverhorst.
- de gemiddelde intrinsieke waarde: als verzameling van kleinere middeleeuwse veenontginningen is er sprake van een gemiddelde zeldzaamheid en kenmerkendheid voor de omgeving. De gaafheid is verminderd door de moderne infrastructuur.
- de gemiddelde contextuele waarde. Er is sprake van een cultuurhistorisch waarvolle samenhang met de Kromwijkerwetering en -dijk. De polder heeft een structurerende rol als begrenzing van het bedrijventerrein ten noorden ervan; de gaafheid van de omgeving is verder niet hoog, evenals de informatiewaarde.

Luchtfoto met daarop aangegeven de contouren van de polder.

Polder Snel en Polanen

Toelichting

De polders Snel en Polanen (11e-12e eeuw, gemeente Woerden) zijn weliswaar samengevoegd, maar hebben elk een andere oorsprong. De polder Snel is vanaf de zuidoever van de Oude Rijn in zuidelijke richting ontgonnen op initiatief van de Hollandse graaf. Polanen hoort bij de Linschotense ontginningen die door de bisschop van Utrecht werden geïnitieerd. Getuige de kaveldiepte (ca. 1250-1300 meter) zijn zowel Snel als Polanen als cope-ontginning opgezet. De ontginningsbasis van Polanen lag langs de rivier Korte Linschoten. Vanaf daar is het achterland in twee slagen ontgonnen. Evenwijdig aan de ontginningsbasis is de Cattenbroekerdijk als achterkade van Polanen (en de naastgelegen polder Rapijnen) opgeworpen. Vervolgens ging deze kade dienst doen als ontginningsbasis voor Cattenbroek. De verkaveling van Polanen was oorspronkelijk enigszins gerend. De polders Snel en Polanen zijn in de tweede helft van de 20e eeuw

Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	basis
	Herinneringswaarde	middel
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	middel
	Kenmerkendheid	middel
	Gaafheid	basis
	(landschaps)architectuur	nvt
Contextuele waarde	Samenhang	middel
	Structurerende werking	basis
	Gaafheid omgeving	basis
	Informatiewaarde	basis
Totaalwaardering		basis

nagenoeg volgebouwd. De Cattenbroekerdijk is nog wel herkenbaar als historisch bebouwingslint, en tussen de A12 en de straat 'Middellandse Zee' liggen nog enkele poldersloten met het restant van een (gerief)bosje. De hele polder ligt in een inundatieveld van de Oude Hollandse Waterlinie (OHW). In het noorden van de polder Snel lag het 18e eeuwse Fort Oranje / Fort de Vrijheid waarvan de contouren in het stedenbouwkundig plan voor een woonwijkje zijn opgenomen.

Snel en Polanen heeft een basis erfgoedwaarde vanwege:

- de basis belevingswaarde: de topografische structuur en de agrarische functie zijn door woningbouw en infrastructuur vrijwel nergens meer afleesbaar. Er is wel sprake van herinneringswaarde vanwege de betekenis voor de OHW en het fort Oranje.
- de gemiddelde intrinsieke waarde: de oorsprong van het gebied als middeleeuwse copeontginning verleent het nog wel enige mate van zeldzaamheid en kenmerkendheid, maar er is nauwelijks meer sprake van gaafheid.
- de basis contextuele waarde: er is sprake van een cultuurhistorisch relevante samenhang met de Cattenbroekerdijk (achterkade). Door de verstedelijking scoort de polder op de overige punten overal 'basis'.

Luchtfoto met daarop aangegeven de contouren van de polder.

Polder Cattenbroek

Toelichting

Cattenbroek (gemeente Woerden) is een cope-ontginning met een perceelsdiepte van ca. 1300 meter die is uitgezet vanaf de Cattenbroekerdijk. Deze dijk was oorspronkelijk de achterkade van de polders Polanen en Rapijnen. De voorwetering en het boerderijlint liggen dan ook aan de oostzijde van de dijk. Cattenbroek ligt in de 2e fase van de ontginningen die vanuit de Korte Linschoten werden ondernomen op initiatief van de Utrechtse bisschop. Cattenbroek is dan ook relatief laat (13e eeuw) ontgonnen. De achterkade van de polder is de Hollandse Kade. Om een vaste kaveldiepte te houden is het geknikte tracé van de Cattenbroekerdijk hier gekopieerd. Dit is vooral zichtbaar in het deel van de polder ten zuiden van de A12. Daarna bleef aan de oostkant een restgebied tussen de Hollandsche Kade en de Reijerscopse Wetering over, dat bij Reijerscop werd gevoegd. De wetering die door het midden van de polder loopt, dateert uit latere tijd. Door Cattenbroek loopt de A12. In het deel van de polder dat binnen de gemeentegrens van Woerden valt, ligt een grote

Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	basis
	Herinneringswaarde	middel
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	middel
	Kenmerkendheid	middel
	Gaafheid	basis
	(landschaps)architectuur	nvt
Contextuele waarde	Samenhang	basis
	Structurerende werking	basis
	Gaafheid omgeving	basis
	Informatiewaarde	basis
Totaalwaardering		basis

recreatieplas. Tussen de plas en de A12 ligt nog slechts een fragment van de oude polder, een deel van het boerderijlint van de Cattenbroekerdijk, en restanten van historische kades. Ten zuiden van de A12 is de polder aanzienlijk gaver en beter beleefbaar. Cattenbroek ligt in een inundatieveld van de Oude Hollandse Waterlinie (OHW).

Van de polder Cattenbroek is alleen het gedeelte gewaardeerd, dat binnen de gemeentegrens valt. Dit deel heeft een basis erfgoedwaarde vanwege:

- de basis belevingswaarde: de topografische structuur en de agrarische functie is door verstedelijking en de aanleg van een recreatiegebied vrijwel alleen in het zuiden nog herkenbaar. Er is wel sprake van herinneringswaarde vanwege de betekenis voor de OHW.
- de gemiddelde intrinsieke waarde: de oorsprong van het gebied als middeleeuwse copeontginning verleent het nog wel enige mate van zeldzaamheid en kenmerkendheid, maar er is nauwelijks meer sprake van gaafheid.
- de basis contextuele waarde: er is sprake van een cultuurhistorisch relevante samenhang met de Cattenbroekerdijk (ontginningsbasis). De structurerende werking van de polder is in het Woerdense deel nauwelijks waarneembaar. Door de verstedelijking scoort de polder op de overige punten overal 'basis'.

Luchtfoto met daarop aangegeven de contouren van de polder.

Polder Oudeland en Indijk

Toelichting

Oudeland en Indijk ligt ingeklemd tussen de Breudijk in het noorden, de Oude Rijn in het zuidwesten en het 15e eeuwse afwateringskanaal Bijleveld in het zuidoosten. Het betreft een zeer oude ontginning van de vruchtbare en hooggelegen stroomruggen langs de Rijn. Aangenomen wordt dat de ontginning ouder is dan die van het omringende veenweide gebied. In tegenstelling tot de daar aanwezige (cope)-ontginningen is Oudeland en Indijk veel minder regelmatig ingericht. De percelen liggen in onregelmatige blokken bij elkaar. De spaarzaam aanwezige boerderijen stonden vanouds aan de randen, langs de Oude Rijn en aan de Breudijk. Deze laatstgenoemde vormde de ontginningsbasis van de polder Breudijk en diende waarschijnlijk ook als waterkering tussen de polders. Vanaf de zeventiende eeuw werden delen van de kleigronden in het gebied afgegraven voor de pan- en steenfabricage. De nog deels intacte Kleivliet, die uitkwam op de Oude Rijn, herinnert hier nog aan. Omdat het gebied gevoeliger werd voor hoog water, werd bemaling

Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	middel
	Herinneringswaarde	basis
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	middel
	Kenmerkendheid	middel
	Gaafheid	middel
	(landschaps)architectuur	nvt
Contextuele waarde	Samenhang	basis
	Structurerende werking	middel
	Gaafheid omgeving	middel
	Informatiewaarde	hoog
Totaalwaardering		middel

(in eerste instantie door de watermolen van de polder Breudijk, later door gemalen) noodzakelijk. Het kleiwinningslandschap heeft een water- en bosrijk gebied opgeleverd en een bodem die nu deels geschikt is voor fruit- en tuinbouwteelt. Door Oudeland en Indijk loopt de Tiendweg, een historische verbinding tussen het Huis Harmelen en de Breudijk. De eveneens historische dorpskern van Harmelen heeft zich langs de Dorpsstraat, die de noordelijke oeverwal van de Oude Rijn volgt, ontwikkeld. Het dorp heeft zich in de 20e eeuw in noordelijke richting uitgebreid. In het westen van Oudeland en Indijk ligt een bedrijventerrein.

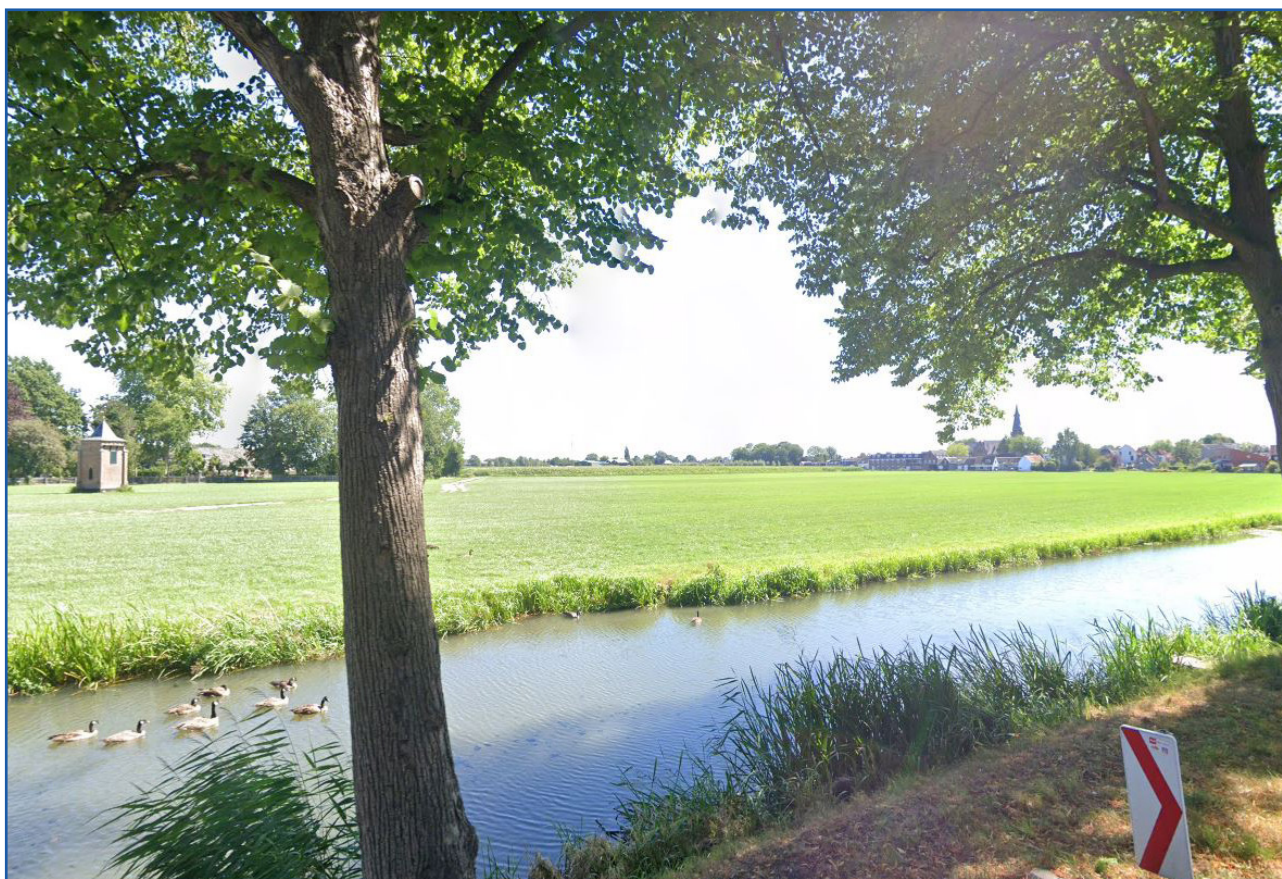
Oudeland en Indijk heeft een middelhoge erfgoedwaarde vanwege:

- de basis belevingswaarde. De topografische structuur en de historische functies van de polder zijn nog redelijk herkenbaar, maar er is door verstedelijking ook veel gewijzigd.
- de gemiddelde intrinsieke waarde. Als stroomrugontginning zijn de regionale zeldzaamheid en kenmerkendheid gemiddeld. De polder heeft veel van zijn gaafheid verloren, maar er zijn nog enkele karakteristieke onderdelen van o.a. het kleiwinningslandschap behouden.
- de gemiddelde contextuele waarde: het boerderijlint Breudijk was van belang voor de vorm en ontginning van de polder Breudijk (structurende werking). De gaafheid van de omgeving is wisselend. De informatiewaarde is vanwege het nog herkenbare kleiwinningslandschap hoog.

Luchtfoto met daarop aangegeven de contouren van de polder.

Polder Harmelerwaard

Toelichting

Evenals Oudeland en Indijk is de Harmelerwaard een zeer oude ontginning van de vruchtbare en hooggelegen stroomruggonden langs de Rijn. Aangenomen wordt dat de ontginning ouder is dan die van het omringende veenweide gebied en mogelijk al in de Karolingische tijd (8e-10e eeuw) is uitgevoerd. In tegenstelling tot de daar aanwezige (cope)-ontginningen is de Harmelerwaard minder regelmatig ingericht. Het archtervoegsel -waard (gebied omgeven door rivieren) geeft aan dat het gebied waarschijnlijk tot in de Vroege Middeleeuwen door water was omgeven. In de noordwesthoek ligt het laat-middeleeuwse kasteel Huize Harmelen. Verschillende gebouwen en landschapselementen resteren van dit kasteel en zijn opvolgers. Een groot deel van de oostelijke helft van de polder is bebouwd met kassen.

Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	middel
	Herinneringswaarde	middel
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	middel
	Kenmerkendheid	middel
	Gaafheid	basis
	(landschaps)architectuur	nvt
Contextuele waarde	Samenhang	middel
	Structurerende werking	basis
	Gaafheid omgeving	middel
	Informatiewaarde	middel
Totaalwaardering		middel

Harmelerwaard heeft een gemiddelde erfgoedwaarde vanwege:

- de gemiddelde belevingswaarde. De topografische structuur en de agrarische functie zijn nog ten dele afleesbaar. Er is sprake van herinneringswaarde vanwege de aanwezigheid van Huis te Harmelen.
 - de gemiddelde intrinsieke waarde. Als stroomrugontginning scoort de polder voor de regio is gemiddeld qua zeldzaamheid en kenmerkendheid. De gaafheid is door de kassenbouw en andere ingrepen (waaronder verlegging/demping van sloten) behoorlijk verminderd.
 - de gemiddelde contextuele waarde. Er is sprake van een cultuurhistorisch waardevolle samenhang met o.a. het bebouwingslint langs de Rijn en Huize Harmelen. De gaafheid van de omgeving is wisselend.
- Er is sprake van een gemiddelde informatiewaarde vanwege de aanwezigheid van Huize Harmelen met bijbehorende landschapselementen.

Luchtfoto met daarop aangegeven de contouren van de polder.

Polder Snelrewaard en Zuid-Linschoten

Toelichting

De polders Snelrewaard en Zuid Linschoten (gemeente Oudewater) zijn in de 12e eeuw ontgonnen op initiatief van de Utrechtse bisschop. Snelrewaard werd vanuit het zuiden (de Hollandse IJssel) ontgonnen, Zuid-Linschoten vanuit het noorden (de Lange Linschoten). Zuid-Linschoten behoort tot de oudste polders van Oudewater. De boerderijen staan van oudsher langs de iets hoger gelegen oeverwallen van de rivier, daarachter liggen de strookvormige percelen van verschillende dieptes. Deze opzet is nog volledig herkenbaar. Halverwege de polders loopt de landscheiding, een kronkelende watergang, die de achtergrens vormde van beide ontginningen. Door de centrale positionering kregen de ontginners aan weerszijden evenveel land. Deze watergang mondde bij Oudewater uit in de IJssel. Later is de polder door middel van

Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	hoog
	Herinneringswaarde	middel
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	hoog
	Kenmerkendheid	middel
	Gaafheid	hoog
	(landschaps)architectuur	nvt
Contextuele waarde	Samenhang	hoog
	Structurerende werking	middel
	Gaafheid omgeving	hoog
	Informatiewaarde	hoog
Totaalwaardering		hoog

een watermolen (ook) op de Lange Linschoten gaan uitwateren. Het gemaal aan de Zuid-Linschoterzandweg 27 herinnert nog aan de plek waar deze molen stond. Ook op nummer 62 staat nog een historisch gemaal. Aan de noordoostelijke rand van de polders ligt de nog goed herkenbare Engerkade, die daar de begrenzing vormde. Andere bijzonderheden zijn de aanwezigheid van de Linschoterzandwegen, een uniek bewoningslint met twee wegen aan weerszijden van de Lange Linschoten, de 18e-eeuwse schans De Pleyt en een Tiendweg. Deze laatste twee zijn alleen nog aan waterlopen te herkennen. Snelrewaard en Zuid-Linschoten liggen in een inundatieveld van de Oude Hollandse Waterlinie (OHW).

De polder Snelrewaard en Zuid-Linschoten heeft een hoge erfgoedwaarde vanwege:

- de hoge belevingswaarde. De topografische structuur en de agrarische functie zijn nog zeer goed afleesbaar. Er is sprake van herinneringswaarde vanwege de betekenis voor de OHW.
- de hoge intrinsieke waarde. De polder is gaaf en zeldzaam is door de hoge ouderdom, de unieke trechtervorm en nog goed afleesbare ontginningsgeschiedenis.
- de gemiddelde contextuele waarde. Er is sprake van een cultuurhistorisch waardevolle samenhang tussen de polders en de boerderijlinten, de landscheiding en de Engerkade. De omgeving kent een hoge mate van gaafheid, ondanks de (beperkte) uitbreidingen van Oudewater in het westen. De polder heeft door zijn vorm en inrichting een hoge mate van historische zeggingskracht (informatiewaarde).

Polder Vliet en Dijkveld

Toelichting

Vliet en Dijkveld (gemeente Oudewater, 12e eeuw) zijn onderdeel van de Lopikerwaard. Dit grote veenweidegebied kenmerkt zich door de langgerekte oost-west georiënteerde (cope)ontginningslinten. Vliet en Dijkveld zijn vanaf de 12e-eeuwse IJsseldijk ontgonnen. De percelen hebben een diepte van ca. 1300 meter, wat duidt op toepassing van het cope-ontginningsprincipe. De achtergrens (Hoenkoopse Buurtweg) zou later als ontginningsbasis dienen van de polder Hoenkoop. Dijkveld stond onder het gezag van de Utrechtse bisschop, Vliet kwam later onder dat van de Hollandse graaf. Nog tot in de late 20e eeuw lag de provinciegrens tussen Utrecht en Zuid-Holland langs het grillige, noord-zuid lopende watertje Kerkvliet. Door Vliet en Dijkveld liep een Tiendweg, die nog herkenbaar is als een smalle kade met voetpad tussen bermsloten. Vliet en Dijkveld waterden uit op de IJssel. Na de overgang op molenbemaling (16e eeuw) stond

Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	middel
	Herinneringswaarde	middel
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	hoog
	Kenmerkendheid	hoog
	Gaafheid	hoog
	(landschaps)architectuur	nvt
Contextuele waarde	Samenhang	hoog
	Structurerende werking	hoog
	Gaafheid omgeving	middel
	Informatiewaarde	hoog
Totaalwaardering		hoog

aan de Tiendweg een molen. Alleen een deel van de bijbehorende hoge boezemkaden, waarlangs het water richting de rivier stroomde, resteert nog. Toen de buurpolder Hoenkoop in de 19e eeuw een stoomgemaal bouwde, sloot Vliet en Dijkveld zich hierbij aan. Aan de noordkant van de polder ligt de ruïne van het Kasteel Te Vliet. De IJsseldijk is inmiddels getransformeerd tot de tweebaans N228/Goudsestraatweg. De polder ligt in een inundatieveld van de Oude Hollandse Waterlinie.

Vliet en Dijkveld heeft een hoge erfgoedwaarde vanwege:

- de hoge middelhoge belevingswaarde. De topografische structuur en de agrarische functie zijn nog goed herkenbaar. Er is sprake van herinneringswaarde vanwege de betekenis voor de OHW en de aanwezigheid van restanten van kasteel Te Vliet.
- de hoge intrinsieke waarde. Het betreft een copeontginning, zeldzaam en kenmerkend voor de regio. De gaafheid van de polder als geheel en van de elementen daarin is goed.
- de hoge contextuele waarde. Er is sprake van een cultuurhistorisch waardevolle samenhang met de IJsseldijk, Tiendweg en Kerkvliet. De polder maakt onderdeel uit van een lang ontginningslint (structurerende werking). De omgeving is overwegend gaaf met uitzondering van het oosten waar zich enkele uitbreidingen van Oudewater bevinden. De polder heeft door zijn vorm en inrichting een hoge mate van historische zeggingskracht (informatiewaarde).

Luchtfoto met daarop aangegeven de contouren van de polder.

Polder Willeskop

Toelichting

Willeskop (gemeente Oudewater) is onderdeel van de Lopikerwaard. Dit grote veenweidegebied kenmerkt zich door de langgerekte oost-west georiënteerde (cope)ontginningslinten. De ontginning van Willeskop geschiedde vanaf de Hollandsche IJssel. De ontginning wordt in 1282 voor het eerst vermeld als Willamscoep of Wilhelmescoop, wat duidt op een zekere Willem als initiatiefnemer. De achtergrens van de ontginning (Blokwetering) loopt evenwijdig aan de Hollandsche IJssel, waardoor de percelen overal ongeveer even diep zijn (1300 meter). Door de polder liep een tiendweg, die nu nog alleen herkenbaar is als wetering. Aan de zuidoostzijde van de polder, achter de Bellekade, lag een complex afwateringssysteem voor het bemalen van verschillende polders. Blijkens de Topografische Militaire Kaart stonden er in 1850 maar

Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	hoog
	Herinneringswaarde	middel
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	hoog
	Kenmerkendheid	hoog
	Gaafheid	middel
	(landschaps)architectuur	nvt
Contextuele waarde	Samenhang	middel
	Structurerende werking	hoog
	Gaafheid omgeving	hoog
	Informatiewaarde	hoog
Totaalwaardering		hoog

liefst zes molens aan deze kant van Willeskop. Deze raakten overbodig nadat in de jaren 1880 de gemalen Willeskop en Benschop werden gebouwd. De polder ligt in een inundatieveld van de Oude Hollandse Waterlinie.

Willesskop heeft een hoge erfgoedwaarde vanwege:

- de hoge belevingswaarde. De topografische structuur en de agrarische functie zijn nog goed herkenbaar. Er is sprake van herinneringswaarde vanwege de betekenis voor de OHW.
- de hoge intrinsieke waarde. Het betreft een copeontginning, zeldzaam en kenmerkend voor de regio. De gaafheid van de polder als geheel en van de elementen daarin is goed.
- de hoge contextuele waarde. Er is sprake van een cultuurhistorisch waardevolle samenhang met o.a. de ontginningsbasis (Hollandse IJsseldijk) en de Tiendweg. De polder maakt onderdeel uit van een lang ontginningslint (structurerende werking). De polder heeft door zijn vorm en inrichting een hoge mate van historische zeggingskracht (informatiewaarde).

Luchtfoto met daarop aangegeven de contouren van de polder.

Polder Hoenkoop

Toelichting

Hoenkoop (gemeente Oudewater) is onderdeel van de Lopikerwaard. Dit grote veenweidegebied kenmerkt zich door de langgerekte oost-west georiënteerde (cope)ontginningslinten. Hoenkoop is waarschijnlijk in de tweede helft van de 12e eeuw in cultuur gebracht vanaf de Hoenkoopse Buurtweg, de achterkade van de polders Rozendaal en Vliet en Dijkveld. De naam wijst op de toepassing van het cope-principe, hoewel de ietwat onregelmatige vorm ook kan betekenen dat het een restontginning was tussen de blokken Rozendaal/Vliet en Dijkveld in het noorden en het oudere blok Polsbroek in het zuiden. Het overtollige water van Hoenkoop werd afgevoerd langs drie nog goed herkenbare weteringen. Van noord naar zuid zijn dat de Voorwetering, de Middelwetering en de Achterwetering. Deze waren aangesloten op verschillende

Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	hoog
	Herinneringswaarde	middel
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	hoog
	Kenmerkendheid	middel
	Gaafheid	hoog
	(landschaps)architectuur	nvt
Contextuele waarde	Samenhang	hoog
	Structurerende werking	hoog
	Gaafheid omgeving	hoog
	Informatiewaarde	hoog
Totaalwaardering		hoog

molenvlieten in nabijgelegen polders, waarlangs het water naar de Hollandsche IJssel werd afgevoerd. Aan de achterzijde wordt Hoenkoop middels een nog goed herkenbare kade afgescheiden van de polder Polsbroek. De polder ligt in een inundatieveld van de Oude Hollandse Waterlinie.

Hoenkoop heeft een hoge erfgoedwaarde vanwege:

- de hoge belevingswaarde. De topografische structuur en de agrarische functie zijn nog goed herkenbaar. Er is sprake van herinneringswaarde vanwege de betekenis voor de OHW.
- de hoge intrinsieke waarde. De polder heeft zowel kenmerken van een cope- als een restontginning, zeldzaam doch in deze vorm iets minder kenmerkend. De gaafheid van de polder als geheel en van de elementen daarin is goed.
- de hoge contextuele waarde. Er is sprake van een cultuurhistorisch waardevolle samenhang met o.a. weteringen en kades. De molenvlieten in de omgeving zijn minder goed bewaard gebleven; verder is de omgeving gaaf. De polder maakt onderdeel uit van een lang ontginningslint (structureerende werking) en heeft door zijn vorm en inrichting een hoge mate van historische zeggingskracht (informatiewaarde).

Luchtfoto met daarop aangegeven de contouren van de polder.

Polder Ruige Weide

Toelichting

De Polder Ruige Weide (gemeente Oudewater) is een restontginning uit de 13e eeuw. De polder heeft diensgevolge een onregelmatige vorm. Volgens Van Es (2009) was de Hollandse graaf de initiatiefnemer, volgens Haartsen e.a. (2017) was dit de Utrechtse bisschop. De polder werd ontgonnen vanaf de Ruigeweidse Weg, de achterkade van de polder Groot-Hekendorp. De nog goed herkenbare, met hout begroeiende achterkade van Ruige Weide vormde de scheiding met de Westeinderpolder. Ruige Weide werd ontwaterd via de Achterwetering en een voorwetering (Ruigeweidse Vliet). Deze laatste is nog relatief intact. Na de invoering van de molenbemaling had Ruige Weide de beschikking over een eigen molen, die aan de westzijde van de voorwetering stond. Het water werd door deze molen rechtstreeks op de Dubbele Wiericke uitgeslagen. Als de waterstand te hoog was, kwam het water tijdelijk in de bekaadde Ruigeweidse boezem

Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	basis
	Herinneringswaarde	basis
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	middel
	Kenmerkendheid	middel
	Gaafheid	middel
	(landschaps)architectuur	nvt
Contextuele waarde	Samenhang	middel
	Structurerende werking	basis
	Gaafheid omgeving	middel
	Informatiewaarde	middel
Totaalwaardering		middel

terecht. Door de bouw van gemalen verloor de boezem aan het eind van de negentiende eeuw haar functie. Tegenwoordig is alleen de kade nog enigszins herkenbaar. Naast de Ruigeweidse molen stond in de 19e eeuw ook een korenmolen. Door de aanleg van de spoorlijn Utrecht-Rotterdam halverwege de 19e eeuw werd de polder in twee delen gesplitst. Ook zijn kleine delen van de polder afgegraven waardoor enkele plassen zijn ontstaan. Er loopt een hoogspanningsleiding door de polder.

Ruige Weide heeft een middelhoge erfgoedwaarde vanwege:

- de basis belevingswaarde. De afleesbaarheid van de topografische structuur wordt verstoord door verschillende ingrepen in het landschap. De herinneringswaarde is verhoudingsgewijs laag.
- de middelhoge intrinsieke waarde. Het betreft een restontginning, met een middelhoge zeldzaamheid en kenmerkendheid. Ondanks diverse ingrepen, zijn delen van de polder nog gaaf, daarom scoort hij op dit punt eveneens middelhoog;
- de middelhoge contextuele waarde. Er is sprake van een nog afleesbare samenhang met de Dubbele Wiericke, kades, weteringen en het boerderijlint. De polder heeft als restontginning een beperkte structurerende waarde en heeft door zijn vorm en inrichting een middelhoge historische zeggingskracht (informatiewaarde).

Luchtfoto met daarop aangegeven de contouren van de polder.

Polder Klein-Hekendorp

Toelichting

De polder Klein-Hekendorp (gemeente Oudewater) werd in de twaalfde eeuw in cultuur gebracht vanuit de Hollandse IJssel. De polder maakt onderdeel uit van een lang ontginningslint aan de noordkant van de rivier. De kavellengte (ca. 1250m) wijst erop dat bij de ontginning het copeprincipe is toegepast. De achterkade van de polder Klein Hekendorp (waar de weg Ruige Weide overheen loopt) was tevens de zijkade van de polder Papekop. Aan de oostzijde werd de polder begrensd door de Papenhovensche kade, nog steeds herkenbaar als pad door een recent aangelegd natuurgebied. In het westen vormt de Zuringkade, een wandelpad, de grens met de polder Groot Hekendorp. Klein Hekendorp had geen eigen molen, maar werd bemalen door de naburige polder Papekop & Diemerbroek. Datzelfde gold voor de percelen tussen de Papenhovensche

Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	middel
	Herinneringswaarde	middel
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	middel
	Kenmerkendheid	middel
	Gaafheid	middel
	(landschaps)architectuur	nvt
Contextuele waarde	Samenhang	middel
	Structurerende werking	middel
	Gaafheid omgeving	basis
	Informatiewaarde	middel
Totaalwaardering		middel

kade en de Kerkwetering. In de polder staat de markante voormalige touwfabriek van Van der Lee (rijksmonument). De recente woningbouw aan de westkant van Oudewater strekt zich voor een deel uit over de polder.

Klein-Hekendorp heeft een basis erfgoedwaarde vanwege:

- de gemiddelde belevingswaarde: de topografische structuur en de agrarische functie zijn door woningbouw en de ontwikkeling van een natuurgebied verminderd, maar onderdelen (zoals de kades) zijn nog goed herkenbaar en beleefbaar. De touwfabriek herinnert aan de voor Oudewater vroeger belangrijke touwfabricage;
- de gemiddelde intrinsieke waarde: de oorsprong van het gebied als middeleeuwse copeontginning maakt de polder zeldzaam en kenmerkend voor de regio; de gaafheid is wisselend.
- de basis contextuele waarde: er is sprake van een cultuurhistorisch relevante samenhang met diverse elementen, waaronder de kades en weteringen. De polder maakt onderdeel uit van een langer ontginningslint en heeft daarmee een gemiddelde structuurwaarde. De gaafheid van de omgeving is door verstedelijking verminderd. Door de aanwezigheid van de touwfabriek heeft de polder een middelhoge informatiewaarde.

Luchtfoto met daarop aangegeven de contouren van de polder.

Polder Groot-Hekendorp

Toelichting

De polder Groot-Hekendorp (gemeente Oudewater) behoort tot de oudste polders van Oudewater en werd in de twaalfde eeuw in cultuur gebracht vanuit de Hollandse IJssel. De polder maakt onderdeel uit van een lang ontginningslint aan de noordkant van de rivier. De achterkade, die de loop van de IJssel volgt, deed later dienst als ontginningsbasis van de polder Ruige Weide. De kavellengte (ca. 1300m) wijst erop dat het copeprincipe is toegepast. Groot Hekendorp heeft een interessante waterstaatkundige geschiedenis, waaruit duidelijk wordt dat de waterbeheersing van het gebied door de eeuwen heen steeds om nieuwe of aangepaste oplossingen vroeg. De polder had twee weteringen om het overtollige water af te voeren. De Voor- of Bakwetering lag op de grens tussen de oeverwal van de Hollandsche IJssel en het achterliggende veengebied. De nog intacte Achterwetering lag verder naar het noorden en heeft nog steeds een afwateringsfunctie. Ook de 14e-eeuwse scheepvaart- en afwateringskanalen Enkele en Dubbele

Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	hoog
	Herinneringswaarde	middel
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	hoog
	Kenmerkendheid	hoog
	Gaafheid	hoog
	(landschaps)architectuur	nvt
Contextuele waarde	Samenhang	hoog
	Structurerende werking	hoog
	Gaafheid omgeving	middel
	Informatiewaarde	hoog
Totaalwaardering		hoog

Wiericke lopen door de polder. Toen de molenbemaling haar intrede deed werden boezemgebieden ingericht, molenvlieten gegraven en molens gebouwd. Restanten hiervan zijn nog in de polder aanwezig in de vorm van watergangen, gemalen en de Goejanverwellesluis. Door de noordwestelijke punt van de polder loopt sinds het midden van de 19e eeuw de spoorlijn van Utrecht naar Rotterdam. Het boerderijlint van Groot-Hekendorp is enigszins verdicht en het dorp bij de Goejanverwellesluis is uitgebreid in de 20e eeuw. Het gebied tussen de Enkele en Dubbele Wiericke behoort tot een inundatieveld van de Oude Hollandse Waterlinie. Er loopt een hoogspanningsleiding door de polder.

Groot-Hekendorp heeft een hoge erfgoedwaarde vanwege:

- de hoge belevingswaarde. De topografische structuur en de agrarische functie zijn nog goed herkenbaar. Er is sprake van herinneringswaarde vanwege de betekenis voor de OHW.
- de hoge intrinsieke waarde. Er is sprake van een hoge zeldzaamheid en kenmerkendheid van het gebied vanwege de opzet als copeontginning. Overwegend is de inrichting gaaf, met uitzondering van de noordwesthoek.
- de hoge contextuele waarde: er is sprake van cultuurhistorische waardevolle samenhang met verschillende (waterstaatkundige) elementen in de omgeving en met de ontginningsgeschiedenis van de polder Ruige Weide. Groot Hekendorp maakt onderdeel uit van een langer ontginningslint en heeft daarmee een gemiddelde structuurwaarde. De combinatie van elementen verleent de polder een hoge mate van zeggingskracht (informatiewaarde).

Luchtfoto met daarop aangegeven de contouren van de polder.

Polder Noord-Linschoten

Toelichting

De polder Noord-Linschoten behoort tot de oudste polders van Oudewater (12e eeuw) en is onder gezag van de Utrechtse bisschop ontgonnen vanuit de rivier Lange Linschoten. De boerderijen staan van oudsher langs de iets hoger gelegen oeverwallen van de rivieren, loodrecht daarop liggen de strookvormige percelen. De begroeide achterkade van de polder (Lange Linschoter- of Broekkade) volgt de loop van de rivier, waardoor alle kavels ongeveer dezelfde diepte (ca 1400-1500m) hebben. Deze kade werd gedeeld met de iets latere ontginning Zuid-Diemerbroek (nu polder Papekop en Diemerbroek). Aan de westkant lag de 'Brede Dijk', vermoedelijk een brede zijkade. Op de plek waar voorheen een molen stond die het water vanuit de Voorwetering op de Lange Linschoten uitmaalde, staat een recent gebouwd gemaal.

Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	middel
	Herinneringswaarde	middel
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	hoog
	Kenmerkendheid	hoog
	Gaafheid	middel
	(landschaps)architectuur	nvt
Contextuele waarde	Samenhang	hoog
	Structurerende werking	hoog
	Gaafheid omgeving	middel
	Informatiewaarde	middel
Totaalwaardering		hoog

Noord-Linschoten is gedeeltelijk bebouwd vanuit Oudewater. De oorspronkelijke topografie van de polder is binnen de stad nog herkenbaar. Bijzonder is de aanwezigheid van de Linschoterzandwegen, een uniek bewoningslint met twee wegen aan weerszijden van de Lange Linschoten. De polder ligt in een inundatieveld van de Oude Hollandse Waterlinie.

Noord-Linschoten heeft een middelhoge erfgoedwaarde vanwege:

- de middelhoge belevingswaarde: de topografische structuur en de agrarische functie zijn voor een groot deel nog goed herkenbaar; daar tegenover staat de aanzienlijke hoeveelheid bebouwing in het zuidwestelijke deel. Er is sprake van herinneringswaarde vanwege de betekenis voor de OHW.
- de hoge intrinsieke waarde: het ensemble van polder met bebouwingslint (Noord-Linschoterzandweg) verleent dit gebied een hoge zeldzaamheid en kenmerkendheid. De gaafheid is enigszins verminderd door de gedeeltelijke bebouwing van de polder.
- de hoge contextuele waarde: er is sprake van een cultuurhistorisch relevante samenhang met het dubbele bewoningslint langs de Linschoterzandwegen. De polder heeft een structurerende betekenis gehad voor Papekop en Diemerbroek; de centrale wetering loopt daarnaast door in de bebouwde kom van Oudewater. De polder heeft een middelhoge zeggingskracht (informatiewaarde).

Luchtfoto met daarop aangegeven de contouren van de polder.

Polder Papekop en Diemerbroek

Toelichting

Papekop en Diemerbroek (gemeente Oudewater) zijn allebei 12e- of 13e eeuwse ontginningen die onder Hollands gezag werden uitgevoerd. Papekop heeft een regelmatige verkaveling met kaveldieptes van vrijwel exact 1250 meter, en geldt daarom als goed voorbeeld van een cope-ontginning. De ontginning geschiedde vanaf de Papekopperwetering die verbonden was met de Kerkwetering, zodat de polder op de Hollandse IJssel kon uitwateren. Aan de noordkant moest aangesloten worden op de oudere ontginning van Waarder, waardoor de percelen daar enigszins geren en de polder net geen volmaakte rechthoek vormt. Aan de westkant van de polder ligt een nog goed herkenbare achterkade; daarentegen is de Achterwetering, die een rol speelde in de afwatering van de polder, ten dele gedempt. In latere eeuwen sloot Papekop zich aan op de afwatering van de buurpolder Diemerbroek. Diemerbroek is een restontginning met een onregelmatige vorm en kavels van verschillende lengtes. Oorspronkelijk bestond deze polder uit twee delen: Noord- en Zuid-Diemerbroek. In deze polder zijn de Diemerbroekerwetering en de Koddewetering nog goed herkenbaar.

Waardering

Belevingswaarde	Herkenbaarheid	middel
	Herinneringswaarde	basis
Intrinsieke waarde	Zeldzaamheid	hoog
	Kenmerkendheid	hoog
	Gaafheid	middel
	(landschaps)architectuur	nvt
Contextuele waarde	Samenhang	middel
	Structurerende werking	hoog
	Gaafheid omgeving	middel
	Informatiewaarde	middel
Totaalwaardering		middel

Via de Diemberbroekerwetering en de Broeker Molenvliet werd het water een eindje verderop door de Broekermolen op de Kromwijkse Wetering uitgeslagen. Papekop en Diemberbroek zijn beide in het midden van de 19e eeuw doorsneden door de spoorlijn Utrecht-Rotterdam. Na 1950 is in Diemberbroek ten noorden van de spoorlijn een nieuw (dun) bebouwingslint ontstaan.

Papekop en Diemberbroek heeft een middelhoge erfgoedwaarde vanwege:

- de basis belevingswaarde: de topografische structuur en de agrarische functie zijn nog redelijk goed afleesbaar, maar de spoorlijn verstoort de zichten op het open landschap.
- de middelhoge intrinsieke waarde: de oorsprong van het gebied als middeleeuwse copeontginning maakt dat er sprake is van een hoge zeldzaamheid en kenmerkendheid. De spoorlijn heeft echter kavelstructuren, sloten en weteringen doorbroken, waardoor de gaafheid verminderd is.
- de middelhoge contextuele waarde: er is sprake van een cultuurhistorisch relevante samenhang met de vorm en ontginningsgeschiedenis van de omliggende polders. De gaafheid van de omgeving is overwegend goed, behalve in het zuiden waar een klein deel van de polder aan een bedrijventerrein grenst. De polder heeft een middelhoge zeggingskracht (informatiewaarde).

Luchtfoto met daarop aangegeven de contouren van de polder.